

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
„РАДОВЕ ДОМАНОВИЋИ“
ПЕСНОВАЦ

СВЕТИСЛАВ ШУМАРЕВИЋ

НУЛА

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАД ПЕСНОВАЦА

бр. 144
Одељење С Група 5-1

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАД ПЕСНОВАЦА

28672

886-32

БЕОГРАД

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА

1. Кнез Михаилова 1.

1929.

Девстог маја једне обичне године заруме-
нио се исток. Исток се заруменио, а запад по-
гледа право у очи заруменини исток; погледао
га мало мрко, као да је хтео, да му нешто пре-
баци. Није, браћо! Није, другови! Не гледа за-
пад право у очи исток зато, што га воли или
мрзи; он га гледа само зато, што су тако на-
мештени — једно према другоме. Оно, на први
поглед не изгледа ово намештање тако важна
ствар; али на несрећу нема само првих погледа
на овоме свету — има их повише. Важна је то
ствар; ја знам. Један човек гледа другог човека
често пута само зато, што су тако намештени,
а нити се воле, нити се мрзе... Шта би опет
rekli за север и југ? Слични ли су? Воле ли
се? Није, браћо! Није, другови! Север је хла-
дан и згрчен; југ је топао и испружен. Они се
гледају, јер су тако намештени... Има и тежих
случајева оваквог намештања. Многи се људи
гледају и мрзе. Дуже се мрзели; него што се
гледали; а краће им време требало, да се по-
кољу, краће од сваког погледа у томе дугом
гледању...

Незгодне су сваке композиције. Ево само
једног експеримента. Окренућу се северу и онда

ћу у десну руку да узмем исток, а у леву руку запад. На својим длановима помешаћу исток и запад. Светао исток помешан са мрким западом на длановима једнога човека даје неку врсту месечине. Шта ће нам та нова месечина? Једино можемо да се њоме почнемо служити уместо старе, а ову да вратимо њеном творцу, па нека се и он мало послужи њоме. Том би приликом увидео и сам бог, да није баш тако савршено свако његово дело. Четири четвртине, две половине и једна целина у једном једином месецу! Није тако! Наш општи отац поставио је неко правило, да свако добро долази одозго, ја ипак налазим, да многа добра долазе одоздо. Ја сам добар; ја нисам пао с неба, као што пада лед и олуја — о, госпoде!

Једанпут сам поздравио врло љубазно нашег владика. То сам учинио потпуно при чистој свести и нормалној температури. Мислим, да је било тридесет и шест са осам. Поздравио сам га зато, што владика познаје бога, а бог је створио једно красно дело, једно цело сунце без четвртина и половина. Има још нешто. Бог је био нарочито паметан, кад је стварао сунце, али ту нарочиту памет приметио је пре мене наш кмет Василије Пејчић и зато је јутрос пред црквом при чистој свести и нормалној температури пољубио нашег поп-Ђорђа узруку и почео да говори врло љубазно и задовољно.

— Благослови, наш попе! Ти благословен
 оти бога, ја благословен оди теб', моја дома-
 ћица јопет благословена оди мен' по девет ме-
 сеца за сваку годину, а за овија три месеца,
 што остањују оди годину, нек' бидне благосло-
 вена оди теб'. Амин, дај, боже! 'Валим бога,
 'валим његову мудру мудрос' све оди овуја тврду
 земју на до његов сјајан, драгоцен и бесцен
 престол. Амин, дај, боже! Валим бога ал', страш-
 но мрзим и неназидим глупи човечи и учевне
 жене. Једна учевна жена, то је сасвим један
 глуп човек. Ете у град, у Пирот, има једна
 учевна жена, дипломирана бабица сас прописну
 фирму. Фирма гу убаво стоји на њојну ижу
 исто така, кај што на нашег Филипа, мејанцију,
 стоји прописна фирма, да продава трафику,
 тронарац, и сас један реч, да продава цео срп-
 ски државни монопол. Јес', попе, жал ме и јо-
 пет не мог' да згодим прилику, а ја би гу по-
 ставио само овој питување: Еј, ви учевне жене,
 што убаво учисте у клупе, како се порађају
 госпоцке жене у кревети, а спротинске и се-
 љачке на рогозе и на црге; еј, ви школска ба-
 бица, одговарајте само на овој питување: Дека
 се налази и како је крстена таја жена, што је
 сваки ноћ у благословено стање, свако се јутро
 порађа, а сваки дан лежи у бабини? Одговор'те,
 ама јок! Брез мен', брез Василију ништо и
 нигде. Ја знајем и ће ви убаво издумаћу. Таја
 жена неје створена, не налази се нигде, неје
 крстена ни оди једног кума, али би јопет по

сав проиш това била мајка на наше убаво сланце. Видите ли, школска бабицо? Бог је паметан, аметом паметан, па неје створио мајку на наше сланце — неје тејал да гу мучи сас толика благословена стања и порађања. Сага је бог већем стар и још је паметан — това му никој не спори; али док си бејаше млад и паметан — за това не мож' никој да му се наничуди... Замислите један млад и убав човек, који има влас' да створи стварну жену за своје неограничено расположење. Прости, попе, ама кад си беја' млад ја, и ако нисам имал неограничен влас', да стварам стварне младе жене, још сам се сас мисал помагал... Увече угасим гасарче... увијам се у црге, увијам се у црге и клупчам се у клубе, а сас мој мисал све полака, све полака стварам жену... И кад створим жену сас мој мисал, а ја се наједнуш развијем из клупче, сас моје поге и руке разбацујем шарену и вунену цргу, кај да је већ створена жена у стварнос' уз мен', па гу правим местанце, да и она легне и да ме пригрне... Прости, попе млад је човек много луд. Радуј се, попе, нани господ беше и млад и паметан. Таја му памет и одржала његов тролични образ. Тешко је на нас човечи, да сачувамо и једноличан образ поштен и неукашкан. Јок! Женско је много ђаволско, а млад човек и паметан човек страшно се тешко рађа. Мож' твој башта да има пун ђемер оди злато и вранге, па да прикупи уз твоје рађање читаво туце оди дипломиране ба-

бице, и јопет се не мож' да родиш млад и паме-
 тан. Јок, јок! Женско је згодно и убаво ство-
 рење с прву предњу страну; убава је и згодна
 и с другу задњу страну, па да има и неку трећу
 страну и она не би смела да бидне лоша...

— Доста, доста! Убаво оратиш, кмете, али
 јопет доста. — прекида поп. — Данас је свети
 Никола мајски, свечари улазе у цркву, а Ћира,
 певац, већ се искашљује уз певницу... Хм... това
 се знаје кај сат... Кад се Ћира, певац, искаш-
 љује за певницу, тагај већ поп требе да улезне
 у олтар и отпочне службу. Това се знаје кај сат...

— Това се знаје кај сат — прихваћа кмет —
 имаш потпуно право, попе! Еве и за наш по-
 летички влас', што се каже у Србију још и
 кметовска столица, това се знаје кај сат... Би-
 ров се раздере и окне сви грађански житељи
 на збор пред општину — значи јасно, да и
 кмет требе да улезне у општину... Това се знаје
 кај сат... кај сат...

Кмет спусти један осредњи пољубац на по-
 пову руку, а поп, ваљда из навике, гуриу одмах
 десницу у џеп, да и овај пољубац помеша са
 оним марјашима, добијеним приликом свећења
 водице.

— У здравје, попе!

— Дал ти бог, кмете!

Кмет се растао од попа, али није отишао
 право у општинску судницу, већ је по свом
 давнашњем обичају свратио у Филипову механу.

Тамо га је дочекао на ногама биров Коце; а Радојица, терзија, Риста Пејин, Рајко Миљин и још неколицина подигоше само мало турове са клупе и тако поздравише власт.

— Ви још скупени — поче кмет после уобичајених поздрава.

— Празник је, кмете, па се скуписмо — одговара Риста Пејин.

— Добре, добре, мен' је мило, да ве видим скупене, јер има нешто приватно, да ви изоратим. Аха хем је приватно, хем душу дало за смејурину.

— Това се разбира само по себ'. — опет одвраћа кмету Риста Пејин — Један ствар приватан душу дал за смејурину; док је један званичан ствар много озбиљан.

Довде ми дојде званичнос' — показа кмет испод грла и цело га друштво одмери од опанка па све до белог седефског дугмета, којим је закопчана његова мелезна кошуља испод грла.

— Јес', браћо, — опет кмет — приватан је ствар, а тиче се нашег Ћиру Певца. Това је потпуно његова историја, да не кажем, његова граматика.

Нико ништа не примећује.

— Може још да се дума, да је српска граматика постала Ћиринна историја.

— Ђаво је кмет. — шапуће биров Рајку Миљином. — Све он још званично завија и кад приватне приказке орати. Ако баш српска граматика и пеје званичан ствар, онда је срп-

ска историја сас онолики краљови и царови
баи сасвим званичан ствар.

— Еве ви оди реч до реч наша јучерашња
ората сас Ћиру Певца.

— Слушамо те, кмете! — викнуше готово
сви у један глас.

Наста тишина и кмет поче да понавља свој
и Ћирин дијалог:

— Ће ти пребацим нешто, Ћиро!

— Примам, кмете!

— Ал без срдњу.

— Ће браним, кмете!

— Ти си одмак уз попа, што се каже.

— Јесје, кмете!

— Па зашто баи ич не зарезујеш српску
граматику, него оратниш нашински кај сасвим
прос' сељанин?

— Ћто па да гу зарезујем, наш кмете и
пријатељу?!

— Ама требе, требе, као човек оди углед.
Одмак си до попа, што се каже, у наше село.
Еве, ја, кмет, ја сам чисто полетички влас' и
шес оди овој село. Требе, баја Ћиро. Требе,
убаво ти думам, да се и ти малко, кај и ја
лично, приванеш за туја граматику.

— Доцкан, кмете, много доцкан. Тога при-
ватење јесје салте за малецну децу, што сага
теке полазе у шкољу, а ја се више не приваћам
ли за моју домаћицу.

— Ух, Ћиро, шта изорати?

— Истину, кмете, праву, целцату истину.

— Ех, Ђиро, видим да неје граматички, ама је истински.

— Јес', јес', кмете. Моја Савка, моја домаћица, дата ми је оди Бога и по сваку цену вреди више него једна српска граматика и јопет сага стоји брез употребу.

— Еј, еј, еј, јадан Ђира! Ама зар си сасвим дал оставку? — Това се сас српску граматик убаво каже: — званично положио оставку.

— Јесје, кмете, не мож' се више. Има већ пет месеца..... Савке, душо, домаћице моја! Това се не мож' да огади на човека никад, ама му се измакне пред његове сопствене очи и не мож' ништо да учини..... Савке, душо, прирни ме и сага кај у оно наше младо доба, када се у зеленило зеленисмо, у цвет цвтасмо, у руже мирисасмо, по ливађе скакасмо, и сас руке се држасмо... цврсто... цврсто... цврсто... Ама сага неје ни лабаво, него је никакво и ништо. Издаола ме снага, срце ми неје више од крв — вода се разлила по њега, само чиста вода..... Еј, еј, наш кмете, тагај ми теке дојде жално.... Младница не замишља никад, да ће једнуш да нестане крв из срце, да ће се по њега разлије вода и да ће се забовари онија наш убав пјесан:

Еј, еј, еј!

Расцапти се лиљак у ливађе,
Њега дојде Јованче да скубе;
В'здан скубе — ништо не паскубе,
Сувоћ кида — ништо не накида...

Еј, еј, еј!

Неје оно љиљак у ливађе,
Већ је оно Миланка девојка,
Њојна су се недра расцавтела;
Њи' ми скубе млад дилбер Јованче,
В'адан скубе — ништо не наскубе;
Њи' ми кида млад дилбер Јованче,
Скупоћ кида — ништо не накида.

Еј, еј, еј!.....

— Хи, хи, хи! — насмеја се биров. — Така је това удешено и кад човек не спије више сас своју домаћицу, он тагај не зарезује баш ич српску граматику.

— Хи, хи, хи! — смеје се Риста Пејин.

— Неје убаво, ал' јопет мора човек, да се смеје на овуј Ђирину оставку и српску граматику — примећује Радојица, терзија и поче да се громогласно смеје.

— Еј, кмете, тува ли си? — виче Живко Милосављевић испред Филипове механе, а свој пиштави глас управио право кроз отворена механска врата. — Еј, кмете, наш шеве оди овој село!

— Јесам. — одговара кратко кмет.

Ово кметово „јесам“ увело је Живка у механу и привукло га његовом столу.

— Помаже бог теб', кмете, теб', Коце, Ристо, Радојицо, и осталим браћама и пријатељима. — виче Живко гласно и хвата се за јагђећу шубару, коју не скида.

— Дал ти бог! — викнуше сви осим кмета.

— Опрости, кмете, ал' ти си нешто срдит, па ми не враќаш бога, кога сам ти малочас дал. — каже Живко кмету и опет се хвата за шубару, коју не скида.

— Несам срдит, него сам званичан. По сву прилику, ти долазиш за званичан ствар куде мен', па ето, за това ти не враќам бога.

— Опрости, кмете, ја несам знал, да званични човечи не враќају бога. — опет Живко кмету.

— Ништо, ништо, опрашћам, само нек' ти је па знање, да званичном човеку не треба ништо да даваш, јер се това рачуња у званичан закон кај мито, а не мож' званичан човек теб' ништо да врне, јер је това званична злоупотреба. Читај закони и српску граматичку, па ќе ти све бидне јасно, ти си берем писмен и грамотан. — одговара кмет Живку.

— 'Вала ти, кмете, на реч. Сага теке видим, да треба човек много да знаје и ситно да чита, па да онда орати сас једног нашег кмета. 'Вала ти, кмете на твој реч, али те јонет молим, да почујеш и мој реч.

— Говори! — узванично се кмет.

— Игњат Јончић, ти га знајеш, јучер поманигал, а данас се прави светац. Неје истина, кмете! За један ноќ не мож' ђавол, да се претвори у свеца. Неје истина, кмете! Јучер ми исти Игњат Јончић преорал три бразде оди моју њиву, а данас га ја питујем кај коминија за това његово безаконоје, а он се прави светац, крсти се сас леве и десне руке и дума, да неје

ни у сани гледао моју њиву, а камо ли још да гу преоре сас његово рало. Ете ти, кмете, какав се прави светац, а још јучер је бил ђавол и некрс' човек. Затова те молим, да га још одмак сага окнеш и званично опоменеш, да ми врати три преоране бразде, иначе казујем преди вас сви, да ће га тужим...

— Мали си ти, да тужиш најпрвог домаћина у овој наше село! — пресече Живка Игњат Јончић, који је већ неколико секунада стајао иза Живка, а овај није приметио, ни када је он ушао, ни када је стао више њега.

— Опрости, баја Иго, ово је преди нас влас' — окреће му се Живко и показује на кмета.

— И ја га држим за влас' — одговара Игњат.

— Ово је наш кмет и шев — опет Живко.

— Закон га признава и никој не мож' да му спори. — клања се Игњат.

— И ево званично те опомињем преди влас', да ми вратиш три преоране бразде. Неје право, баја Иго, да се ти забовариш, а моја њива да се цена.

— Јок, неје истина! Ја само орем моју њиву. Туђин нек' оре туђу њиву; а поштен сајбија и најпрви домаћин у овој село оре само његову њиву.

— Истина је, баја Иго! Твоје рало, твоји волови, а моја њива.

— Не греши душу, Живко, требеће ти после смрт, јер ће и ти да умреш кај сви људи.

— Не грешим!

— 'Ајд не лажи!

— Кад лажем, ја ћу те тужим, па ћемо да видимо, кој грешн душу и кој лаже.

— И тужн ме, ама требе да знајеш, жено кисела, да Игњат поубаво знаје врата и прагови оди свакакви српски судови и да се баш ич не бојим оди теб'.

— А ја се оди теб', баја Иго, не бојим ни за половин' ич, ни за трећин' ич, ни за четвртин' ич, ни за....

— Доста! Знајеш ли, бре, кој сам ја? — дрекну Игњат сав црвен у лицу.

— Знајем. — викну Живко и испрси се, — Ти си, Игњате, једна!...

— Шта? Ћеш да ми вређаш чес?! Ћеш да постанеш оди једног божјег иксана један прави ћопек?...

Живко још бешњи спусти низа се обе руке, подиже рамена, а своје стаклено-зелене очи баци право у лице Игњату и узвикну:

— Ти си једна нула!

— Ух!... хукну Игњат и ухвати се за чело.

— Сага је све свршено, ће имају и судови посла. — рече кмет, устаде и оде право келнерају, да кредом запише уз свој рачун и јутроинњи трошак: 9. маја: једна кафа и литра ракије — 30 пара.

— Далеко га докарање, наш кмете и пријатељу! — говори кмету Риста Пејин и узима

креду из његових руку, па дописује свој рачун још 40 пара.

— Далеко га докараше. Нула неје лака ствар и без вреднос' у нашу Србију. — примећује биров Коце, па и он прима креду из Ристиних руку.

— 'Вала ти, Живко! Ти ме упропасти, али ни теб' неће да бидне лако. — сада се тек Игњат разабрао и рекао овако Живку.

— Свршио сам, што је било за диван, а сага сам спреман и за мегдан! — одговори Живко хладно и први изиђе из механе.

— — — — —

Било је још рано. Кмет оде својој кући, јер још није било „канцеларијско време“, да уђе у општинску судницу. Игњат се упуту право преко реке, тамо му је кућа; тамо сада носи своја савијена плећа и мрк поглед. Ишао је лагано.

— Помаже бог, баја Иго! — поздрави га на путу Пејана Тончина.

— Игњат је није отпоздравио. И она му је сада мрска, а дојуче је увек застајао, кад би се њих двоје сусрели. Тада је Игњат гладио своје бркове и говорио мало уздрхталним гласом: — „Сети ли се? Сети ли се, Пејано?... Ја волим, да си така стојимо, да се така гледамо, докле трње не подиђе по нашу целу снагу и док ни се памет не врене за двајес' пет године позади нас.... И така памет ни стоји позади, а ми се са с милос' гледамо оди напред... Сети ли се,

Пејано?“.... То је била њихова прва љубав још пре двадесет и пет година; али се Пејана удаде за Тончу, а Игњат узде Персу.

Данас Игњат и не гледа Пејану. Не може. Он је видео само неке нуле, које су играле пред његовим очима. Живко му је казао, да је нула. И чим је избачена ова страшна реч, а Игњату почеше да играју разне нуле пред очима. Било је малих нула, малих, округлих као штампано „о“ у буквару његовог најмлађег сина; онда је било већих, као бурма, са којом се венчао са својом Персом, и данданас часном домаћицом и мајком толике деце. Најзад је пред Игњатовим очима било толико великих нула, да по пречнику не би уступиле ни оним обручима на кацама, у којима Игњат кисели купус или меће „присаде“ у туршију. Нуле су играле око Игњата, а Игњат је само једно мислио, да се докопа своје штале, опреми коња и одјурн у варош до господина „двоката“, па да врати Живку жао за срамоту. Видеће јадни Живко, с ким је почео. Игњат неће да жали ни министарску хартију, ни државне марке — тужиће га за увреду части.

Истог дана око подне разговарали су преко плота баја Павол и баја Петар Распопов.

— Оде Игњат, Паволе!

— Оде богами. Неје шала, тражи човек свој чес.

— Ја мислим, да је већ у град.

— И ја се надам, аран му је коњ. Ти знајеш, да Игњат ја'а најубавог коња у наше село.

— Оде ли поранко?

— Одмак после свађу. Ја га срето' у „Церичје“. Оде човек преко Валниш и за три сата ће бидне у град.

— Ама, богати, дума ли што год, кад га срете?

— Дума, још како! Па љут како пцето, а светлаци му скачају из очи.... Ете, побратиме! — трже узду, заустави коња и отпоче своје жално предавање. — Ете, ете, шта сам дочекал и то оди Живка Милосављевића, мог бившег слугу и аргатина. Лепо ми тија пас сабајле на овија благ дан изеде чес. Сас чес усдадо', а без чес ће да замркнем. Неје ме жал за пусти живот; наживел сам се кај човек. Бил сам момак најпрви, оженил сам се кај чорбаџиски син. На саму моју свадбу избачено више оди триста пушке — не сасвим ништоли кремезаци.... Ех, еј, какав живот беше понапред, што ни сага долази позади за двајес' и више године!.. Моја свадба, два се бурета ракије већ испила, а на треће се спрема, да му се избије чен... Дошло време, да не свде у одају, мен' и моју невесту. Гајдарат вошење неки марш, што се санџим свирн на султана, кад 'оће човек да улезне у харем. Гајде жално пинити, а тупан удара све по неки најмодеран так: дум.... дум... дум... Моја се Перса стиди и срамује. Види гу се, да гори оди неку ватру... Забуи гу се ширн, а

убава кошуља скупља се и грчи око њојну младу снагу... Сватови бесни, чеп се избија на треће буре оди ракију, а мен' и невесту сас чес уводе у засебну одају... Тагај беше живог, тагај беше чес... А сага? Ух, ветар ти оваки живот! Једна нула мож' да упропасти једног најпрвог домаћина.... Чусте ли, шта уради тија пас оди мен'? — Назвај ме, да јесам једна нула.... Ете, кунем ви се, браћо и пријатељи, да ја и не познавам нулу сас лично познанство. Ја гу познавам само сас безлично познанство, из видење, што се каже. У моју домаћинску пжу ништо нема, што се зове нула. — Ни петал, ни котал; ни паница, ни ложница. Па и овија мој коњ, и њему неје ударена нула на шију, кај на пример баш на Живковог коња, већ на шију оди мојег коња стоји „К“ усправено — што означује, да је за коњицу. У цело село само Игњат има таквог коња. Куде Стојанче Цаниног има убав коњ, али њему „К“ стоји положено и означује, да је званично способан само за комору. Има две сорте оди овија „К“, што ги државна комесија удара на коњи... Мој коњ бил заслужан, да добије усправено и да се поноси сас своју шију. Пазим, бре браћо, и на какво ћу да узјашем, јер све то има везу сас један једини живот.... А живот неје, да речеш, једна кућа оди два спрата, па кад ти смрт улезне у први спрат, а ти да се попнеш на други спрат и там' да проведеш још један век.... Живот је, бре, кућа оди један спрат и то без таван, па

кад ти смрт улезне у тија једини спрат, а ти не можеш ни на таван, да се сакријеш оди њума.... Браћо, што 'оће тија пас оди мен!? Ја само мало знајем, шта је това нула. Најобична нула јесје нешто најобично округло, па црно. Али може ли један човек добро да познаје све то, што јесје округло па црно?.... Нека, нека; полака, полака! Идем сага право у град; 'оћу, да нађем најдоброг двоката и кратко, али одсечно и одречно ће му думам: Господине, двокате, моја невоља, а твоја воља. Знаваши ли лек оди нулу? Ако си знајеш, онда узимај сага одмак министарску 'артију и државне марке; па нисуј министарску 'артију, па лепа државне марке и спасавај мој Ches, јер тебе убава да знајеш, да немаш више пред себ' Игњата Јончића, већ само једну стварну нулу; стварну нулу, направену на светог Николу мајског.... Оди свашто има лек, па ће бидне ваља и оди нулу, али ти думам, побратиме, тешко Живку кад се ја врием сас написану тужбу и повратен Ches....

— Ете, све ми така издума оди реч до реч и одјурн сас његовог коња.

— Шта ћеш, неје убава баш ни оди Игњата да пресе пицу на сиромашка Живка; а неје ни Живкова пица пустајиска, већ си има њојног сајбију, па гу овија брани.

— Имаш право, али јопет сас нулу Живко не мож' да брани његову пицу.

— Кој знаје,? Кој знаје? Променило се време. Кој знаје оди нас заправо, какву све силу има једна нула у нашу Србију? — Никој, никој оди нас! А мож' бит', да нула сага има поголем вреднос' оди једну мотку и тојашку, па се затова не брани више право куде нас сас мотке и тојашке, кај у стари хапр земап, већ се брани сас неке нуле... Најзад, еве, сага ни се даде прилика, да се лично упознамо сас туја нулу и да јасно видимо, какву све важнос' има једна нула у овуј нашу државу. Ће се покаже и таја нула куде нас у праву вреднос'. Ће видимо какав има влас' једна створена нула и какав је наравлија тија божји створ... Игњат ће се врне из град најдаље до сутра.

Игњат има две снахе: једна лањска, друга од три године. Лањска снаха добила дете, мушкарца, одмах после Митровдана. — „Крајњи је рок“ — казала је и одахнула њена свекрва, Игњатова Ђерса — „и свака девојка, која се ожени на зимског Св. Јована, требе да има на јесенски Митровдан љуљку на леђа. Крајњи је рок“... Рајко, муж ове Игњатове снахе, био на печалби и падао се, да ће да затекне нешто ново код своје куће. — „Дружина, бре, ја знам, кад се вратим дома, да ће чујем плакање. Због то плакање ће правим мало шегу сас своју невесту. Ће питујем још с врата: Кој плаче? Плаче ли моја невеста, што сам се задржао напусту печалбу разио три месеца?“ — овако је:

Рајко говорио понекада својим друговима, не-
 чактарима, кад су пре Митровдана били далеко
 од својих кућа... Друга је Игњатова снаха имала
 већ и другог сина. Обе су отишле још у зору
 у Лесковицу, пласотиначки срез, до Марице, чу-
 вене вражалице у обадва среза. Обадве су оти-
 шле, да припитају Марицу, како се порађа са
 мање бола и шта све треба да метну у дечије
 љушке, па да им деца буду здрава. Марица их
 прихватила врло љубазно. Пољубила је донешену
^{ДОМ}погачу, умишену од најбољег жита са Игњатове
^{ОД}изави у о „Биљачју“, узела им белеге, гасила
 угљеве, потсетила их на прошлост, упознала
 их са будућношћу и дала им најлепше и нај-
 корисније савете. Нарочито им је предочила да
 се чувају варошких доктора. Доктори кваре свет
 — тврдила је Марица. Баш је ту скоро у њено
 село Лесковицу долазио срески лекар и држао
 неко предавање. Ово је предавање збунило цело
 село. Доктор је причао како и сељани треба
 да се чувају, јер су и они као и варошани са-
 стављени од неког организма и компликованог
 механизма као неки сат — па ваљда у њихов
 састав улазе и федери. После се лекар распи-
 тивао о здравим и болесним у селу. Први му
 се пожалио кмет. Он има једну снаху већ че-
 тири године и она никако не рађа. — Њој је
 прско неки федер — тако му нешто доктор од-
 говорио. Бировљева жена кашље — њој се по-
 кваро механизам. Једна девојка има ране на

негама — њој је отрован организам. И тако све нешто ново на старог човека.

Пред вече се обадве снахе вратише кући. На путу нису ништа чуле о несрећи, што је снашла њиховог свекра, само су приметиле, да се у кући нешто више ћути него ли обично; да је свекрва села на кућни праг и да гледа пут Пирота, и ако је имала обичај, да гледа у „Градиште“, где је њихова појата и. одакле је. Игњат силазио свако вече.

— О, нане! — зовну је лањска снаха.

— Чујем. — одговара свекрва.

— Ми дођосмо оди Марицу.

— ?

— Она дума, да су доктори похварили цет свет. Неје више човек оди крв, месо и коске, него је саставен оди механизам, организам и вендери. Цел се живот променил. Деца се рађају на вендери, не кија се више сас нос... Сага човеку нос сасвим не треба... Мож' сваки да се роди без нос и да јопет умре без њега... Нос се носи још за това, што неје нужно, да се држи у руке, кад се носи... Иначе би одавно бил бацен и човеси би били без носеви... Шта ће посеви, кад сви кијају, и кашљају сас пеки нов механизам и организам?..

— Страшан је сага земан. — прекиде је трогодишња снаха и заврте главом.

— Јаој, јадна моја децо! — зајсеца свекрва — Знајете ли, да сага у ново стање има још нешто, што је пострашно оди организми и ме-

канизми?... Јок, ви не знајете... Тога је убаво старо незнање; ама ја знајем и тога је страшно ново знање... И све ово ново знање јесје једна нула... Овакве се нуле појавише у нашу земљу и државу, па упропашћују домаћини човечи... Страшна је нула. Она скочи и нападне домаћина човека, па за један час оди његово домаћинство нема нигде и ништо... Знајете ли, дека је сага ваш свекар? Он је сага у град, пролази поред остали грађани и тражи лек оди нулу... Одвеле-кал се ваш свекар при двоката у Пирот — јер су сви двокати нови доктури у Србију, што давају лекови против нуле...

Ноћ је вакласта, црнумањаста жена... Ова жена падне на земљу. Пад је срећан и ништа се не види...

Обе Игњатове снахе спавале су у једној малој мрачној соби на простртим рогозама, завијене грубим цргама. Главе су им се одмалеле на заједничком дугачком јастуку, који је био напуњен сламом. Око поноћи зајеца лањска снаха.

— Што ти је, сестрице? — прену се друга, старија.

— Зло сам у сан гледала. Јадан наш тата!

Старија се брзо извуче из црга, запали гасарче и принесе стовну с водом својој јетрви. Ова подиже стовну, попи неколико гутљаја воде и остави је поред себе.

— Сестрице, зло сам гледала у сну, опет поче млађа.

— Какво си гледала? — пита старија.

— Јадан наш тата! Кај беше црн; неје ни кај саџак, ни кај виковане чизме, него црн кај прегорел и испуцао кравајат. Мустаћи му драги, драги како перчини оди наше женске косе и така седи предн двоката, што се сага залима, да лечи болесници оди нуле. И двокат кај питува нашег тату: Да л' ве арно боли и дека ве боли, газда Игњате? А наш тата одговара жално и прецепено: Свуда ме арно боли, и по мешину и по грбину.... После јопет на шиљци оди мустаћи на нашег тату обесила се по једна нула. Двокат му дума: Газда Игњате, обришите ваши мустаћи како домаћин човек и скините теја нуле оди њикови шиљци! — Не могу, одговара наш тата. Ја несам више домаћин, ја сам само једна стварна нула. — Спасевајте ме, господине двокате! — После јопет на чакшире на нашег тату место гајтани обавиле се само неке нуле. Двокат това види, па дума на нашег тату: Соблечите, газда Игњате, ваше чакшире, па облечите једне грађанске и госпоцке панталоне, кај ја што носим — на теја облечене панталоне неће да бидну ваља више нуле... Аја, јок, вика жално наш тата, нула у чакшире, нула у госпоцке панталоне, све један вреднос' имају у овуј нашу земљу... После јопет на прсти и на руке оди нашег тату издуле се модре жиле, па направиле нулу до нулу. Јаој,

сестрице, ништо не видиш осим нуле па његове домаћинске руке. Двокат това види убаво и дума на нашег тату: Газда Игњате, све ви једне фиње рукавице, да ги навлечете на ваше руке и така оди свет сакријете теја ваше нуле!..... Аја, јок! вика жално наш тата. — Нула у рукавице, нула брез рукавице све један вреднос' имају у нашу земљу...

Ах, сестрице, зло сам гледала у сан!

Сутрадан, рано ујутру, Игњат први уђе у сеоску механу. Чим је ушао и назвао бога, он поручи једну кафу. Механџија брзо донесе кафу и Игњат поче лагано да пије. Пио је кафу и мислио нешто крупно. Лице му је било мирно и ако је носио трагове од неспавања целе ноћи, јер је Игњат стигао у село, кад су други петли заневали. После тога није никако ни спавао.

— Помаже бог, газда Игњате, помаже бог, Филипе! — раздра се биров још с врата.

— Дал ти бог! — одговори Игњат, а Филип промрмља нешто неразумљиво.

Биров је седео мало, попио је само једну комовицу нашег срца и одмах се изгубио. Ускоро уђе поп. Игњат поскочи, пољуби га у десницу; затим седоше обојица и отпочеше да разговарају о сасвим обичним стварима. Поп се тужи, како много ради и ево већ десет дана не може да састави списак за пелцовање. Пелцоваће малу децу на Цар Константина и Јелену

код општинске суднице. Списак му је састављао обично учитељ, али од овогодишњег Св. Саве учитељ не воли више попа. Они не називају бога један другоме. Цела је свађа била зато, што је Св. Сава био у среду, па је учитељ хтео да се спреми прасе за свечан ручак, а поп опет тражио рибу. И један и други могао је да има право. Позиција бр. 14. у школском буџету није гласила ни на прасе ни на рибу, већ једино на прославу Св. Саве... Учитељ је победио; сељаци су такође били уз њега... На дан Св. Саве поп сече колач у школи, свет се скупно, а Ставра Илијин шапуће лагано неколицини. Шапуће опрезно, да не би збунио попа у резачу колача: — „Паметан је наш учитељ, браћо!.. Боље је што је купио прасе сас четири ноге; него ли, да је узел рибу без и једну ногу... Школа има дужнос', да подигне нашу децу на ноге и така учитељ има дужнос', да јавно покаже на Св. Саву, како и прасци имају ноге... Без ноге не мож' ни прасци да иду по овој свет“...

Од овог дана поп и учитељ почеше да се туже. Тужбе су летеле на надлежна места. Свака држава има пуно надлежних места, где се учени и угледни људи учтиво грде... Учитељ је учтиво изјавио у једној тужби, да овај поп не би био никада поп, да није био попов син и да није још пре четрдесет година као ћеремисија зарадио кесу дуката, коју је однео после очеве смрти нишком владики и овај га тамо запопио...

Игњат се опет жалио попу, да му је плевња склона паду и да је намерао, да гради нову плевњу на „Градишту“. Још се није решио, јер на „Градишту“ има лоне комшије. Један га нарочито мрзи и попреко гледа. Зашто? Игњат сумња, да је због једног прасета, које му је убио, кад је пренио и газило лук око ове плевње, која је већ склона паду....

Уђоше кмет, биров и неколико сељака.

— Помаже бог!

— Дал ти бог!

— Арно?

— Арно!

— Убаво?

— Убаво!

Кмет прик седа.

— Једно каве за кмета — поручује биров.

— Сага, одмак' — одговара Филин.

Кмет пије кафу, сви ћуте. То је ресне: устима, кроз која закони гозоре.

— На здравје! — узвикну биров, кад км испи кафу.

— 'Вала ти, Коце! — захваљује кмет.

— Богу 'вала, а не нам' човецима. — поправља биров.

— Е, јеси несрећа; ти биров, па поправљаи кмета Василија.

— Јес', кмете, човек човека поправља.

— Јок, јок; неје така, мој Коце! Не знајеш ти правило за поправљање. Далеко је това отишло. Куде нас у Србију овака се званично

узаконило. Кмет поправља човека, капетан поправља кмета, а капетана поправља парграф 76. Това сам, мој Коце, чул усправно из уста истераног среског писара, господин Милију Јосиповића, који се сага зажима сас дво-катски занајат и писује свакем жалбе и молбе.

— Признајем сасвим, кмете, да више знајеш оди мен', јер се ти због свој полетички положај бавиш у друство све сас часни и изметни државни чиновници.

— Еј, баја Иго! — окрете се кмет Игњату.

— Чујем, кмете!

— Дојде ли из Пирот?

— Сас нашег бога небеског и љуцку правду еве ме јопет. Довлеко се међ' вама, моји бивши пријатељи и побратими! — одговара Игњат, а сие почеше да му играју.

— Зашто така оратиш, баја Иго? Ми смо и сага пријатељи и побратими. Ако си се ти дованул сас Живка, не дал бог, не си сас нас.

— Тешка је увреда; ја несам више Игњат, ја сам сага „сасвим неважећи“, — одговара горко Игњат.

— Откуд ти јопет таја реч „сасвим неважећи“? Јучер си постао нула — това смо сви чули и видели, али кој ли те јопет увреди сас нов срам „сасвим неважећи“?! — пита кмет и чуди се.

— Неје ме никој увредио сас нов срам, него ми разјаснен стар срам. — Това већ стоји

написано куде мен' — Еј, кмете, несу за цабе изникли двокати у овуј нашу Србију.

Игњат поче да извлачи белу хартију, која му вири из унутрашњег цепа на гуњчету.

— Неје пужно! — зауставља га кмет. — Ја знајем, како је тежак тија Живков криминални поступак. Твоји докази ћеш давати, кад устребе, а сага је на мен' ред, да кај најпрви влас' окнем Живка и извидим вашу парницу.

Биров се наже, па поче на ухо да говори Ристи Пејином:

— Примети ли? Кмет све обрати по праву српску граматику: „криминални поступак“, „извиди парницу“; а јадан Ђира Певац, он ништо нема заједничко сас...

Кмет пресече бирова:

— Одмак сага да идиш и окнеш Живка Милосављевића, житеља из наше село. Казуј му кратко, отсечно и одречно овака: Наш кмет, најпрви влас', ока теб', Живка Милосављевића, да пристанеш пред њег' у Филипову мејану. Ствар је китне природе, време неје за губљење, а суд и влас' неје за спрдњу и шегу. Јеси ли све разабрел? Одмак да се торњаш по тој Живка!

— Јесам! — одговара Коце и поздравља кмета по војнички.

— Врло добро! — хвали кмет бирова по официрски.

— Стараћемо се! — опет биров по војнички, па прави полулево и губи се из кафане.

— Биров је отишао, време пролази, а Живка још нема. У механи необична тишина, пош прича монотono, сви га слушају.

— Јес', браћо! Така је тоза, кад господ хоће да казни свој народ. Ете, у Стамбол се појавила чума. Ми смо јопет грешни: оди Ђурђевдан не пада никако киша.

— Ће правимо молебствије, попе! — вичу сељаци.

— Ће правимо. — пристаје поп.

— Ал' да поменемо у молебствије, да молимо бога само за кишу и да ни случајно не прати уз кишу и чуму из Стамбол. Бог је много добар, кад дава, дава оберучке, па мож' све да се добије оди њег', — додацује неки паметан и опрезни сељак.

И кмет хоће молебствије — ја сам „за“ — вели он. — Не правим опозицију, па да думам „против“.

Сада је кмет развио читаву теорију о опозицији. По овој теорији опозиција би била потребна ствар и за њихово село, а не само за Народну Скупштину. Опозиција се прави, кад се човек држи усправно и испрси своја прса. Покажеш груди чак министру, па му велиш: Господине-министре, лако је вама, да седите на меканој столици, а никад се не исправите, не испрсите прса и не показујете народу свој образ, као да вам он није најчистији... За наше село опозиција би била добра, јер наш кмет Василије има куражи и могао би да поведе

опозицију противу среског капетана. Замислите само овај приказ. Капетан дошао у наше село, а кмет га дочекује као опозиционар. Ја сам уверен, да би тада Василије говорио овако:

— Добре стиже, господине капетане! Ја ви желим добро, ал' сам јопет прави опозиционар. Ви сте поручили, да ви спремиш печено јагње за ручак, али због опозицију, ја сам ви спремио печено прасе — прасе је младо и право млеко... Ви сте поручили бело вино; ја сам опозиција, па сам спремио црно. — Вино је старо у мараму да га туриш, па сербез по пут да одиш, и ништо оди теб' да не капље, ни да помокри друмску прашину... Ви сте бацили око на распуштеницу Росу из наше село, ја сам опозиција, па сам одредио Симку Стојанову, тазе младу оди последње сирнице, да ве она прими ноћас на конач... Сама је; муж гу отишао у Влашку, да мало печали...

Биров ује сâм.

— Кам' га Живко? — раздра се кмет — Да н' ће да заради сабајле двајес' четири сата затвор због непослушнос' на препостављеног кмета.

— Јок — одвраћа биров — ће се довлече брзо, само стаде мало преди своју домаћницу, да гу нареди, да „Жујка“, њиховог јунца, не води у „Градинте“ на нашу, јер су там' Игњатове краве, па неће ни стока, да ги се у милос' мена, кад су им сајбије у кавгу и свађу.

— Живко је једна непревијена шија! —
љути се кмет. — Али нека, нека, и железно се
превија само кад му даш мало појачу ватру.
Бре, не дам на тог Живка поголему ватру,
него што наш Танча, ковач, дава на ралици,
кад ги клепа...

— И влас' си кмете! Куде тебе је ватра,
куде теб' су ме'ови... Па дувај у ме'ови, па давај
ватру, па савијај железно, како је теб' невоља.
— изговори бирон и салутира војнички.

— Закон му дава това право. — добацује
поп мало кроз браду.

— И јес' закон најголема сила на овија
свет. — Помаже попа Ђира Певац. То је већ
навика. Научио Ђира за певницом, да тако ради,
па готово то понавља свуда. И ево сада поп
отпоче као неку јектенију, а Ђира одговара:

— Неје бог седел цабе после награден свет,
него је учио човечи, да граде закони.

— Преко наши народни посланици.

— Посланик и закон у скупштини, това је
поп и свето писмо у цркви.

— А кмет је уз посланика помоћник, како
што сам ја певац уз теб', попе!

— Не седи Бог цабе, него сваки дан дава
на људи по малко памет. У почетак ги дал са-
свим мало, 'то је да види, како не људи да
спосе тија терет, а сага ги дава по много, јер
је уверен, да су људи цврста стока.

— Јес', попе, и много наметна стока...

Живко улази.

— Помаже бог!

— Дал ти бог! — одвраћају му сви из кафане осим Игњата.

Живко скиде јагњећу шубару, стаде пред кмета и одмах поче веома куражно:

— Кмете, звал си ме и ја сам дошао. Ако је това због суд и ако ти мислиш, да претвориш овуја нашу селску мејану у званичну судницу, онда те молим да наредиш и на мојег парничара Игњата, да и он скине јагњећу шубару, кај ово ја. Неје у ред, кмете, да ја сам стојим преди влас' гологлав, а Игњат да сербез седи поди своју јагњећу шубару и још да си завлече руке у чакшире. Молим, да се прво реши овој питање.

Да би се сачувало достојанство власти, кмет, и ако беше мало увређен Живковим речима, ипак се хладно обрати Игњату:

— Баја Иго, скините вашу јагњећу шубару и извличите ваше руке из ваше чакшире, па станите преди влас'!

— Покоравам се, кмете! — рече Игњат, а кривички погледа Живка.

— Станете сага један поред другог кај парничару, па ми прво ти, Живко, одговарај на моја кметовска питања!

— Спреман сам, кмете!

— Јеси ли, Живко, пунодетан?

— Тријес' две, кмете, још мало па ћерши карам и тријес' трећу.

— Јеси ли ожењен?

Нуда

а мож' е мало

— Ти това поубаво знајеш оди мен'. Ти си бил поразуман, кмете, кад се ја млад и зелен ожени'!... Така је това. Човек се ожени зелен, да одмак после свадбу постане сасвим зрел... Кад се човечи не би женили, они би остајали много зелени... Ти си бил на моју свадбу... Ете, кмете, кај данданас долази онија половин ноћ. На сваку свадбу половин ноћа јесје нешто, што не мож' ни један зрел човек да забовари... Тагај мен' беше нешто женко у груди и излезе малко из ижу. — 'Ајде, момче, 'ајде! — чул сам твој глас... Време је... Време има на све, па и на свадбу... Сваки ожењен човек не требе да фата стра' оди оно, што ће га снађе, кад му време учини по'оду... Невеста излезне из њојну ижу, прође кроз цркву и улезне у туђу ижу... Остави банту и мајћу; сестрице и роднинку, па иде право на њојно момче, коме доноси нешто... Ах, кмете, сећаш ли се на онија час, кад ми јасно изорати овака: 'Ајде, момче, 'ајде... ће видиш нешто и на глед ти неће изгледа много убаво.... Ће окусиш нешто и теке на кус ће ти бидне сасвим благо и слатко...

— Доста, доста! — пресече кмет Живка — Сага ћу кратко да те питавам. Ти јеси служио војску, плаћаш порез, гласаш, кад јесу сбирбори и месиш колач за твоју славу, кај доје улаћин човек?

— Јесје, кмете! На све ти одговарам: јесје, кмете!

— Добре, сага ми одговори на овој главно питање: Зашто си увредио сас јавну увреду тога нашег пуноправног и усправног домаћина, Игњата Јончића?

— Одговарам све оди ред: Јесам га увредио, јер сам били у друго стање. Он је мен' преорал њиву — истину ти думам. Тија исти Игњат оцепил ми за овуј годину три бразде, и така ако поманита сваку годину, онда, кмете, изволте рачуњајте: Сто године јесу триста бразде, а триста бразде нема ги ни најголема њива у наш атар.

— Добре, даље!

— Ти знајеш сâм, да се преди теб' дова-
 нусмо ја и Игњат. Моја уста отворена, његова уста отворена, рекал би човек, това су две разградене појате; а речови, да кажем, јесу овце, па јуре из обе разградене појате, кај да су метиљаве. И један најметиљав реч излезал је из моју појату — тија најметиљав реч јесје пула.

— Е, неје баш така, Живко, — умеша се поп — у свето писмо писује, да неје грех, што улезне у човека, него је грех, што излезне.

— Слушам твој реч, попе, — одговара Живко — и поштујем теб' исто тол'ко, кол'ко и мојег светог Николу. Ёте, ја умесим колач за славу; ти га прережеш и полови' остане за светог Николу, а полови' ти узмеш и турини у твоје длабоке бисаге. Зар това неје подједнако поштовање? На кантар да мернш, па мож' да испадне, да је још твоје поштовање мало

поголемо. Него, молим, вас, зашто је језик така рђаво створење, па свако зло он направи?

— Неје језик рђаво створење, него ти, синко, не умејеш, да се сас њега служиш. — поправља поп Живка — Еве ти пример и прилика! Једна секира, това неје рђаво створење, кад сас њума цепаш дрва; а ако си ти невеш' па цепаш сас њума твоје ноге и папци — онда јесје рђаво створење.

— Има поп право! Он знаје, да окрене све на две стране, па чак и свето писмо да окрене наонако пред олтар и јопет да га на лице чита. — одговара кмет и пону и Живку.

— Дозволи, попе, — опет Живко — дозволи кмете, и ја знајем нешто. Сећате ли се, да сам ја бил милијаз куде једног нашег учитеља, чини ми се, господина Драгутина из моравски крај, па ми он дума и држи предавање онака после званичан рад сво овака: Све је бог, мој Живко, створио за употребу. Ете на пример и прилику и шиљци су створени за употребу. Шиљак па човечи језик јесје за това, да човек одмак осети и примети све оно, што ће му улезне у њега. Сас шиљак човек све осети, а сас корен не мож' ништо да примети. Па кад је това така, попе, да је по 'свето писмо само грех, што излезне из човека, онда зашто неје бог забил човеку шиљак унутра, а корен оди језик, да му избаца напоље, па да човек сас шиљак мож' да осети одмак, што 'оће да излезне из њега и така се саичува оди грех. Овака

ништо и увек грешан. Све што оће да излезне из човека, човек га сас корен ништо не осети, а кад већ бидне на шиљак, тагај је свршило своју работу — оди шиљак се ништо не мож' да спасе....

Поп се мења у лицу. Живко је веома дрзак. Вређа људе, па ево почео и бога да критикује. А није Живко био увек такав. Многи мисле, да је та промена дошла, од како је био фамулуз у школи, а нарочито од како се вратио из Београда један његов рођак. То је Јованча тетка-Росин. Више од годину дана био је у београдској подофицирској школи. Изјурили су га као каплара и дошао опет у наше село.

— Не менај се у божје работе, грешни сине! — љути се поп на Живка — Неје бре, безјаку један, бог за критику, нити му смејеш изоратини ма штогођ успротивно, јер ће ти гром из ведро небо бидне достојанствен одговор на твоје грешно питавање. А баш кад сакаш, све да ти уз божји помоћ одговорим на туја твоју орату: Језик у човека стоји така због природни закони, те му је шиљак извлечен оди напред, а корен му забивен оди позади. Гледај, слепче божји, посматрај овија цел свет, па мож' ли нешто да нађеш, да му је шиљак забивен, а корен да му стрчи. — Това су природни закони, малоумно божје створење!

— Како питавање, такво одговарање! И Живко још сака, да се носи сас попа и да се мена у божје работе, а не зна јадан, да су

теја божје работе т'мне како земних у глуво добо, па ги не мож' човек ни да види, ни да знаје — помаже Ђира.

— Е, Ђиро, а кад му работе несу т'мне, оне су тагај јопет много сјајне како оно његово сланде, па не мож' да гледаш у њи' и да ги познајеш.

На ову попову допуну Ђира се само прекрсти и рече:

— Голем је бог, људи! Све планине, што ги има на овија свет, да се поређају једна поврз другу, па му не би достигле ни до појас.

— Их, их, ал' је голем бог и страшно му висок појас! — диве се сељаци.

— Изволите, попе, али ја ћу јопет кај полетички влас да мало отпочнем. — излињава се кмет попу, што прекида ове теолошке разговоре, па се окрете Живку:

— Даклем, ти Живко, признаваш дело?

— Признавам, кмете!

— И признаваш Игњата још и данас за нулу.

— Сасвим га признавам за нулу.

— Добре, а ти Игњате?

— Изволите, наш кмете!

— Кај што си чул, Живко признава дело.

— Јесје, кмете!

— И он те признава за нулу?

— Јесје, кмете.

— И ти ћеш њега за тоа да тужиш?

— Тужба је већ написана.

— Добре. Ја сам кај најпрви полетички влас' све свршио, а сад се ви разрачуњајте, како ви закон наређује. Још има да ви толико думам, да се ви можете и овде намирите, док још неје тужба предата у полицију, а после тог нема ви намирење, већ само има суд, сведоци, полицајци и џандари.

— Намирете се, људи! — вичу њих неколико.

— Неће, јок, јер су аџамије — поче кмет крупним гласом. — Не знају још, шта је това суд и полиција! Еј, Живко, питај мене, твојег кмета! Полиција је много остра и никад се таја остринна не мож' да иступи. Ножеви се тупе, бричеви се тупе — па секире, ашови, мотике, све се мож' да иступи, али српска полиција никад се не мож' иступи. Има тамо у Београд у њиково полициско министарство убави брусови и белегеје, па се капетани и писари за час изостре, чим се поставе... После, мој Живко, тија полицајци знају знање, па се не мож' сас њи' носити. Они знају једно парочито големо знање, што се вика „терање суво“... Знајеш ли, шта је това северац ветар? — Неје ништо. Само требе да капетан загуди из срез, из његову Лужницу, а ми се одмак у општину почнемо сви солидарно да љуљамо... Цела се општина једнуш заљуљала само због једну тачку. Пратили ми капетан три тачке и сака, да му на све три врнемо одговор. Нам' си још беша трећа тачка нешто лоша за одговор, па му

врнуемо одговор само на две тачке. Капетан сага теке употреби све своје знање па ни „пo-тера суво“ и овака поручује: Еј, ви, там' из општину! Неје мозак тако убав за пијење кај ваша пиллиовица, па да мог' да помислим, да је некој дошал и да ви испил мозак све до дно... Еј, ви там' сви, несу моје тачке за негу и спрдњу.... Ја ви посла три тачке, ви на две да-досте одговор, а трећу ми врнусте сас празне инаке. Надате ли се, да не мог' изненадим сваки час, у сваки дан и у сваки земац, па да ви се преставим не сас три, него сас сто тачке и да не излезнем из вашу општину, док свака моја тачка не добије по један убав одговор у њојне инаке? А? Надате ли се?

— Намирете се, људи! Кмет убаво орати. — вичу готово сви, колико их има у механи.

Живко ћути, а Игњат одговара: — Јок, браћо, јок! Тешка је увреда, он ме још при-ажава за нулу.

Најрад кмет уста, изведе пред механу Игњата и тамо му нешто шапуће.

Живко стоји у механи, мало се узнемирио; једнако гледа на врата — чека некога. Живко чека Јованчу тетка-Росиног. Кмет мрзи страшно Јованчу, јер му овај одмах замути свуда, где год кмет наиђе на бистро. Ми не мрзимо Јо-ванчу, јер и ако је истина, да је истеран из београдске подофицирске школе, онет је и то истина, да ми у селу приметисмо још првих дана, да и у Београду има злобе и пакости.

Чим је дошао, Јованча се издвоји памећу од свију нас сељана, па остаде усамљен као онај наш запис на „Милчином Крсту.“

— Јованче! — цикну Живко.

— Мирно! Моја је команда само „мирно“ одговара Јованча Живку и намигује му левим оком.

Јованча поздрави све редом у механи и седе.

Јованча је млад, леп и кицош. Око њега могу да се скупе повише људи, па ни једном неће бити досадно. Један може са задовољством да га гледа у мале брчиће, па ако стигне, нека баци поглед и на нахерени шиљак од његове лепе јагњеће шубаре; други може да га гледа у лепе виқсоване чизме, које Јованча носи и лети и зими; трећи у тесне чохане чакшире и четврти... ех, ех, има за свакога по нешто, али је најсрећнији онај, коме падне у део, да м гледа никлени ланац на прсима... Има само нешто, што знамо и не знамо. Знамо, да Јованча нема још сат, а не знамо, кад ће да дође време да више не носи само никлени ланац већ и сат. Не знамо, али се надамо. Дође Св. Илија и отвори се ванап у Љуберађи. Ми се сви надамо. Сада ће наш Јованча да купи сат. Али ванап прође, Јованча се врати без сата — није још време. Кажу, да је у Београду као каплар — питамац носио сат, али то нисмо видели и не знамо.

— Родино! — обрати се Јованча Живку.

— Моја команда „мирно“ сад престаје и до-

лази један заповест, кој гласи: „Живко Мило-
сављевић ни рапорт!“

— Еве ме, Јованче, скачем одмак на тија рапорт! — одговара Живко брзо, а очи му се светле од неке радости.

— Како стоји парница?

— Још сасвим усправно. Сага баш кмет и Игњат нешто шапућу.

— Ех, ја знам већ ситуацију, али још треба да рекогносцирам и крокирам. Пазите роднино, не плашите се ништа. Ја ћу све да узмем у обзир: маскирање, даљна одстојања, брисани простор; па онда нишанске тачке, јединим речом целу тактику и стратегију узећу у помоћ. Ви само куражно, ја сам ту; а сада пада команда „на готове“, јер кмет и Игњат већ улазе.

— Оди ти, Живко, куде мен'! — отпоче кмет. — Има нешто да ти оратам, нешто што ми баш сага пало на намет.

— Ево ме одмак, кмете!

— Знајеш ли шта, Живко?

— Да чујем, кмете!

— Игњат 'оће, да се намирите.

— Не браним, баш ич не браним.

— Ти нећеш више, да га признаваш за пулу.

— Јок, сасвим јок!

— И да Игњат теб' врати три бразде.

— Јес', така је, јес'!

— Само да ти даш Игњату сто динара за увреду на час, за писање тужбе и за трошкови за идење у град.

— Ама, јок, кмете, јок! — раздра се Живко. — Неје ова моја глаза сасвим пошашавела, па да Игњат сас њојан зној и муку 'рани свој челоад у његову ижу!

— Стани, кмете! — раздра се и Игњат. — И ја нећу и од моју страну јок, и сви часни и поштени домаћини има да думају: јок, јок, јок, кмете. Ја 'оћу и даље да останем једна нула, али затова ће носим још данас у полицију тужбу спротив Живка. Неје Игњат за сто динара, кад је у питање његов чесни час'. Кеса је оди кожу животињску, а образ је оди кожу човечанску. Јок, кмете, ја 'оћу и даље да останем нула!

Кмет слеже раменима, па седе за један сто. С леве стране до кмета посади се Игњат, с десне стране опет седе поп, до попа Ћира, до Ћире Алекса Бражин, па онда Живко, Јованча и остали. Биров је остао стојећи према кмету — то је „чес“ од млађег сваком старијем. Иако „чес“ није забрањивала Бирову да говори, се тако чуше опет његове речи:

— Што се не измирете? Оно, баја Иго, јесје увреда, а неје баш така голема; оно, бра. Живко, и јесу сто динара големе паре, и неје това само једна цена, што се каже званично процењена за једну нулу; има још и друге цене, погађајте се кај људи и чесни домаћини.

— Има право Коце. — јавља се први пут Алекса Бражин. — Еве, ја ћу да женим на јесен мојег Стојана. Ће искам девојћу на пример и

прилику оди баја Ставру и ће га питувам овака:
 — Девојка ти за давање, а, баја Ставро?
 Јесје, ће добијем поштен одговор. — А, пошто?
 — Ће му думам. Ће му думам и ће већ да
 знајем све прописно, што ће да бидне. На прву
 цену ће се наљутим, на другу ће окнем гласно
 и јасно, на трећу ће убаво прооратим, а на че-
 тврту ће избацити мој кременјак и уста ће ни
 учине „цмок“. Шта је сага урадено? Ништо.
 Цело село већ знаје, да је ствар удумана и да
 ће бидну сватови. — Има право Коце, пога-
 ђајте се људи.

— Јок! — зрти главом Игњат.

— Нек' ме тужи! — лупа се у груди
 Живко.

— Па неје ни увреда баш така голема. —
 опет Алекса. — Живко думал на Игњата, да
 он јесје једна нула. Оно, истина, нула неје аран
 број. У све божје цифре има ги само две, које
 несу арне — това јесу нула и тринајес! Шта
 ћемо сага, нуле и тринајес' бог је створио, па
 и това требе да живи. Ја, право да думам, више
 мрзим тринајес' него нулу; а Игњат јопет више
 мрзи нулу оди тринајес'.

— Доста, брат-Леко, — прекида га Игњат
 — неје нула опасна затова, што требе да живи,
 него је опасна, што је сасвим неважећа, па се
 кај таква умена сас домаћини човечи, те ги
 упроташћује образ, живот и имање. Това тврди
 и сам двокат из град. Страшна је увреда, ја
 морам да га тужим.

— И тужи ме! — опет се лупа у груди Живко. — Ич се не бојим оди твоје тужбе. Тужи ме и богу, а Живко знаје, да се одговара и преди влас' понаша.

Поп се појави — бог се поменуо.

— Еј, ти Живко, што споминеш всује нашег господа бога? А и друго да ти кажем, неје истина, да неје никаква увреда, кад думаш човеку да јесје нула. Знајеш ли ти, слепче божји, да писује у свето писмо, да ће сваки да бидне осуђен на суд, ако дума на брата или свога пријатеља, „Рака“. Еј, Живко, не смејеш човеку ни „Рака“ да думаш, а камо ли нула.

— Арно, арно, наши попе, ти ни убаво објасни свето писмо, али молим још за једно објасњење. — говори биров. — Ти убаво знајеш, да ми у овој наше село имамо Раку Милојевића, Раку Стаменовића, Раку Пејиног, па сага смејемо ли ми, да ги без грех окамо по њихова имена: „Рака“?

— Слободно, слободно, — одговара поп. — Тога су крстена имена. У свето писмо стоји и тога објаснено, да се изузимају крстена имена и кој је крстен „Рака,“ мож' цел свет да му дума „Рака,“ и никој неће да погреша ни за једну длаку.

— Валим те, боже, како је строг, ал' јошет много јасан сваки закон! — чуди се биров.

— Још како! — одговара поп — Страшан је закон. И сага, чуате ли Живко, да сам прича, како неје увреда, што је думал на човека нула?

Бидните наметни, људи! Свето писмо забрањује, да се дума на човека „Рака“, а „Рака“ се куде нас још дава кај име на кристијанске душе; онда, како мож' теке закон да суди строго и остро оног грешника, који дума на другога, да јесје нула, кад нула неје крстено име. Нико неје у Србију још крстен сас нулу.

— 'Вала ти, попе, на тија реч! — викну Игњат. — Јок, јок, увреда је голема, ја морам да тужим Живка. Еве гу тужба готова и исправна.

Бела хартија из Игњатова цена паде на сто...

— Кој је писмен? — викну кмет. — Кој је писмен, да ми убаво прочита написану тужбу, те да видимо, како је удешена.

— Ја!... Ја!... Ја!... — одговорише њих неколико.

— Е, 'ајд, ти Алекса! Ти си свршио сва четири разделька оди школу, а после тог бил си у финансиску службу сас трећу класу, па знајеш убаво да читаш — наређује кмет Алекси.

— Разумем, кмете! — одговара Алекса и примиче к себи хартију, која је била још једнако испред Игњата.

— Пази, Алекса, марку оди десет динара, пази, да је не затреш; или још побоље, дај гу овам', нек стоји у мој јанџикат, па онија моменти, кад предам тужбу, ја ћу гу лака залепим. — викну Игњат Алекси, па дохвати таксену марку од десет динара, коју је купио и завио са тужбом, али је још није прилепио.

Ако буде испало мирење, онда нема потребе да се мучи и одлепљује, а већ као нову и неупотребљену продаће другоме за тужбу.

— 'Ајде, Алекса, почињи в'здан! — опет наређује кмет Алекси. — Ваљда не знајеш још од дека требе да почнеш. Почни оди почетак — това је берем лако.

— Еве сага баш! — накашља се Алекса и отпоче читање:

Началнику среза Бабушница

Лужница

Данас, 9. маја ове текуће године, у 8 часова пре подне, у мејану газда Филипа Пејчића, а у месту, тако рећи нашем селу, нанео ми је јавну увреду пред много часник лица и домаћина Живко Милосављевић и назвао ме: нула.

Пошто нула значи *сасвим неважећи*, а ја сам *потпуно важећи*, јер сам службио војску, плаћам и дан-данас порез, штројач сам још по занату и рачунам се као најпрви домаћин у село, то тужим поменутог Живка за нанесену јавну увреду.

Да ми је Живко занета нанео јавну увреду поменуто у ове тужбе, доказаће сведоци: Василије Пејчић, кмет у нашег села, Филип Стојановић, мејанџија, Коце Ставрић, биров од нашег села и Радојица Перић, терзија, сви су родом из село С... општина С... које молим началника, да их позове и саслуша по овем предмету.

За увреду части тражим двеста динара, а за даугубе, писање тужбе, путовање, километраже и остали трошкови триста динара. Свега молим, да се осуди пет стотина динара новчано, а поред тога казни најстрожије по закон. Тако у државне марке од 10 динара лепим.

9. маја 190... год.

С....

Понизан

Игњат Јончић,

земљоделац и штројач
из село С.... општ. С....

Кад Алекса прочита тужбу, а Игњат погледа право у кмета; кмет одговори речима на овај Игњатов поглед.

— Неје шала, убаво гу скројиш.

— Бога ми и много остро. — врти главом поп.

— Това му је занаят. Он си не знаје, шта је това орање и копање, а писање тужбе, това му је лако кај најфинио перо оди гугутку. — изговори брзо биров.

— А је л', баја Иго, — опет кмет — кој ти написа овака убава овуј тужбу? Кажми ми његово име.

— Кој ће други него Кода Ставрић, онија, што бене деловођа у нашу општину, и после се одилече у град, да там ради двокатски запајат,

— Знајемо Коду, това је паметна глава! — вичу сељаци.

— Пардон, господо, — захори се звонки глас нашег Јованче — то је маскирање! Зашто

ви нисте, газда Игњате, напоменули у тужби, да је то било у свађи због три преоране бразде?

— Ја несам толко учеван, да ви одговарам, господине Јованче. Ја само једно думам, да двокат убаво знаје, шта ради. — одговара Игњат Јованчи и обрати се погледом кмету, који одмах отпоче:

— Јесје, Јованче, јесје! Двократ убаво знаје шта ради. Уосталом на сву слику и прилику и ја ви мог' кажем, да је овој само тужба за јавну увреду. — Свађа неје јавна увреда, а три бразде још мање.

Јованча не одговара ништа кмету, већ се само наже Живковом уху и рече му полугласно:

— Не бојте се, родино, ја имам пред себе врло бистру ситуацију, она је побистра него што су биле сузе краљице Наталије, кад су ову протеривали из Србију, што се и данас прича по нашем лепем Београду.

— Не бери гајле! — одговара Живко, хтеде још нешто да каже своме уваженом рођаку, кад га кмет зовну:

— Живко!

— Изволите, кмете!

— Ја те јопет саветујем, да се намирниш сас Игњата.

— Не браним, сасвим не браним.

— Тужба ти је прочитана.

— Јесје, убаво је прочитана. Алекса знаје баш да чита.

— Па како ти налазиш туја тужбу?

— Двокати убаво знају да писују, това не спорим, ал' је главно да видимо, како ће гу тужитељи држу до крај.

— На моју молбу Игњат пристаје за осам банке.

— Јок, кмете, јок! Неје далеско осамдесет оди стотину, ама је далеко лудос' оди мој памет. Док ми је још овака паметан памет, ја сакам моје три бразде и не давам ништо. Нула нек' остане нула, па мирна крајина.

— И ће останем нула, ал' и теб' неће бидне лако! — дрекну Игњат.

— Ете, таман се почну убаво да погађају, а оно одмак улезне у њи неки ђавол, па им поквари погодбу. — рече биров колико да ожали и Игњата и Живка.

Кмет неће никога да жали. Званичан је, власт је; закон и правда у његовим су рукама. И он се хладно али достојанствено обрати и Живку и Игњату и рече:

— Ви заплетосте вашу парницу така, да се веће расплете из њума један страшно ужасан ствар, што се вика по српску граматику: опасна ситуација.

Селаци се уозбиљише; Игњат и Живко гледају право у очи кмета и ништа не разумеју, само се Јованча мало насмеши и рече самом себи:

— Можен, кмете, плашит' сваког поданика сас опасним ситуацијама, али Јованчу нећеш никад. Био је Јованча још у опаснијим ситуа-

цијама за време ноћне ратне службе, па се онет извуче и дође бар пред зору, да види своју Лизику, куварицу код нашег мајора.

Настала тишина. Види кмет, да је учинио добар утисак са својом „опасном ситуацијом“, па му мило и кришом се смеши. Одавно се тврдило, да учени људи много вреде, тога је мишљења и наш кмет, и зато је одмах запамтио ове две речи — „опасна ситуација“ — кад их је пре шест месеци први пут чуо. Има већ шест месеци — то је било у другој половини месеца новембра прошле године. Јесен је била каљава и кишовита. Киша пада без престанка, облаци су ниски, нижи су од „Рњоса“ више нашег села; магла се диже са „Меденог Гувна“, вуче се преко „Росуље“ и разбија се о „Перупички Камик“. Мурговица пуна воде, мутна је, тече брзо и јечи нарочито ноћу; — дању је мирнија, ваљда се нада сунцу... И док је у нашем селу јесен бивала све хладнија, магло-витија и облачнија, дотле се почеше да проносе по новинама гласови, како је политички облачно и дипломатски магловито у целој Европи. Политичари напрежу своје очи, да боље виде кроз маглу и облачину, али на тај начин брзо кваре вид и постају кратковиди... И у нашу општину долазе новине из Београда. Биров је сваког поштанског дана у општинској судници и ту увече прима сву пошту за наше село и све важније вести из новина за нашег кмета. Тага му све то лепо исприча у неколико речи. Кмет

опет чека бирова обично код куће уз ватру, кад су овако кишовити дани. Кмет чека тако бирова, па, богами, и мисли понекад нешто. Једанпут је имао пуну главу мисли — мислио је о жени. Кметица се вртела око ватре, а он је мислио:

— Жена је, ех, бошке божице, много убаво створење! Она је створена само оди једно ребро, али шта би теке било оди туја жену, да је створена оди два ребра? Ништо! Не би бог никако претерал у материјал. Па и четири ребра да је бог потрошио, да направи убаву и слатку жену, јопет не би му се баш ич замерило.... Шта ће ти, бре, пуста ребра без жену? Да се цел дан уванеш и једнака држиш за сви дванајес' чивта оди твоја ребра, па ништо благо и убаво нећеш да осетиш и приметиш.... А жену... жену само пипнеш малко, па по целу целцату снагу осетиш благо и мило... Што ће ти, бре, пуста ребра без жену?... Жена је много убаво створење. Приђеш уз њума, па гу уванеш за десни образ, а теб' се причињава, да гу је десни образ поблаг и посладак оди њојан леви образ.... Уванеш гу за леви образ, а теб' се успротивно причињава, да гу је сага леви образ поблаг и посладак оди њојан десни образ.... Уванеш гу за груди, а теб' се сасвим причињава, да су гу оне поблаге и послатке, него ли њојни и леви и десни образи.... Ете, ех!.. Па женске руке! Ал' су оне за пригртање! Она, жена, јесје при теб', јесје уз теб', па ти њојну леву руку обавије

око твоју шију, а њојну десну руку спусти ти преко твоји груди... сага се ти мислиш и не мож' да биднеш наметан, да ли је бог убаво уради, што ти створио и шију и груди, ил' би поубаво било, да ти је створио само две шије, уз које ће се увијају леве женске руке, или само две груди, на које ће се спуштају десне женске руке... Ете, ех!... Жена је у истину по-слатка оди шићер... Жену само пињени малко, па по целу целцату снагу осетиш благо и слатко; а шићер мож' цел дан да држиш у руке, па ништо да не осетиш... Жена је у истину по-слатка оди мед... Жену само пињени малко, па по целу целцату снагу осетиш благо и слатко, а сас мед мож' да умашкаш и намажеш руке до лактови, па да ги така намазане цел дан држиш и ништо да не осетиш... Жена је...

— Еве, кмете, пошта! — уђе нагло биров и прекиде кмета, да овако лепо мисли.

— Добре, добре, — трже се кмет — дај ти мен' целокупну пошту, да ја разгледам сваки атрес, па кога је управен, а ти, Коце, истреси малко твоју мокру шубару и осуши уз ватру твоје покисле чакшире.

Кмет гледа први „атрес“; задржава се, окреће писмо, па се тек окрете бирову:

— А, је л', Коце? Шта има ново по новине? Дума ли итотођ ћата?

— Много ново. — одговара биров и суши и даље своје покисле чакшире — Страшно ново. Полетика не иде никако. Наша влада у Београд,

фаћа зор оди некакву опасну ситуацију. Излезла однекуд таја опасна ситуација, па поред толики чандари и патролције напала нашу владу и заврнула гу шију кај на малецко пице... Ће падне влада, дума ћата... Министри су силе, ал' има још једна поголема сила оди њи', това је опасна ситуација... Ће падне влада, ал' се још не види из новине, да л' је опасна ситуација напала нашу владу у сред бел дан ил' јопет у сред црн ноћ, из неки мрачан буџак. Ова ситуација, дума ћата, што се рађа по буџаци, много је опасна...

— Доста, Коце — прекиде га кмет и ућута се. Изгледало је, да кмет нешто мисли. Није браћо! Кмет је сада први пут чуо те две речи и допале су му се. Опасна ситуација може да обори министре. Кмет је власт, зашто и он да не зна, како је моћна опасна ситуација? И кмет узведе у свој мозак обе ове речи, да их тамо чува и гоји, као неки саглам домаћин, што чува и гоји своје свиње по шест месеци и годину дана... А кад искрене нека заплетена парница или свађа, кмет ће већ умети, да изведе из свог мозга ове две речи. Данас је била прилика, кмет је урадио све по савести и дужности, али ништа није помогло. Живко и Игњат пређоше лако преко опасне ситуације и поново просунуше оштре речи:

— Ја не дајем паре.

— Ја не дајем чес.

— Ја ти Ches не сакам. Што ће мен' још и Игњатов Ches? Неје ваљда тија Ches каква мипришљава цвећка, па да закитим гуњче сас њег'.

— Е, јеси убав! Што се правниш луд, кад си знајеш, да си јучер бил потпуно наметан и да си скинул мој Ches оди моји образи, па си га фрљил поди поге...

— Доста, Игњате! — умирује га поп.

— Не, господи попе, љубим и целивам твоју десницу, ако су уопште понови затова створени, да им само нуле смеју да целивају њихове свете деснице. Ја не мог' више. Ја морам још данас у полицију, ја морам да тужим Живка, ја морам да повратим Ches. Јаој, бошке, божице! — занесе се Игњат па отпоче тужно и жалосно. — Голема несрећа сруши се на моју главу Chesну и поштену! Ches ми оде беззбогом. С човека постао сам нула. Бива ли това, попи један христијанин и побожан човек не друго да постане, него само једна нула? Или тија господ, да сербез гледа, кад оди јед његово створење постане нула? Ја мислим, да ни наша држава не дреме сасвим сас обе очи, и да неће да трпи своји подајници, да гу постају нуле. Игњат неје више ни за државу ни за свој дом... Ће узбуњим цел свет, докле Ches не позрием. Ће идем одмак сага у срез куде капетана, ће му предам тужбу и ће му думам овака: Еве теб' тужба, господине капетане! А кад ме он питају, зашто му не називам бога, ондак ће му изоратим цел ствар овака: Једна

нула не смеје ни на ицето да назива бога, а камо ли на вас, капетана и влас'. Ја сам једна стварна нула, а ако мен' не верујете, ете ви у тужбу четири записана сведока, па ик изволте позовете и све ће се уверите... Спасавajte ме, господине капетане, а ја одок брез збогом оди вас, јер нула неје крстена душа, па да узима у уста божје име... После ће се одалсчем при пореничију и ће му думам: Еве, господин пореничија, и у вашу канцеларију дојде једна нула. Ал' ве јопет молим кај влас' одговорте ми одмак: Плаћају ли нуле порез у Србију? Јок — ће бидне његов кратак одговор — порез плаћају у Србију само домаћини човечи. Е, онда кад је така, молим, бришите из пореску књигу Игњата Јончића, најпрвог домаћина и стројача из село С. општина С..., јер је он сага само једна стварна нула. Или, ја ве јопт убаво молим, да ме у друство сас нашег капетана, спасете оди увуј напас' и мој чес поврнете. Тсва ће бидне у интерес за нашу државу. Нуле се појавише повише у нашу државу, па еве чак си и ја постадо нула. И ако ви све нуле избришете из пореске књиге, онда ће ви многи листови остану празни и ће мало паре скупиће за државну касу. Спасавajte ме, господин пореничија, а ја одок брез збогом... Е, људи и моји бивши побратими, и сина, мојег Радивоју, ће тражим, да ми вриу из војску! Ће тражим писмено, да се један нулин син одмак пусти из кадар, јер је комесија за рекрутацију

погрешила и страшно се посмешила, кад је узела у војску једног пулиног сина. Неје пула никако кадра да направи једног војника. А ако командант не верује, има четири часник домаћина, који ће под заклетву да потврде, да ја јесам једна стварна пула... Јаој, бошкe, ја ће и домаћицу де откарам довечер из моју ижу... Иди си, бежи си, торњај се — ће гу думам — па си трси домаћина човека, а немој си раскопчавати забун и скидати литак уз једну никакву пулу... Ја сам саште једна пула, ја сам сасвим неважећи за све, па и за домаћина! Ја остављам и вас сви, моји бивши пријатељи и побратими, остављам ве и идем одмак сага у Лужницу, да тужим мог црног душманина...

— Ех, ти га прекара, Баја Иго, доста више! — благо му говори кмет. — Еве, ти не већ сви ожалости, па само што ни слазе не потечу. И твој црни душманин опустио жалостиво му стаји и он је жалосан и ће понуди нешто паре за намирење и така ти опере чес.

Живко се заиста мало променио. Није његово срце тако меко, нити га дирнуло Игњатово јадиковање, али Игњат колико јадикuje и нариче, толико, бога ми и прети. Тада је Живко озбиљно мислио: Није згодно ни небу ни земљи, да Живко буде творац некаквих сасвим неважећих пула. Богу је мио и онај црв у каљавом камену, а камо ли Игњат Јончић, најпрви домаћин и штројач. Држава је имала исправне грађане и лојалне поданике, а сада одједанпут

добија нове поданике нуле, који не могу ни порез да плаћају, јер у Србији плаћају порез само „домаћини човечи.“ После дођу избори. Влада треба да направи већину. Па зар сада нуле да се скупе са поштеним и паметним грађанима и бирају кметове? Зар и нуле да шаљу народне посланике у скупштину? Не, забога! Кад би нуле бирале и слале народне посланике, онда их не би било овако паметних, а и јако поштених, да кажем... Најзад, једна најважнија ствар, то је наш устав. Устав, људи! Скините капе и поздравите га! Где стоји у уставу, да поред грађана и нуле чине Краљевину Србију? Где стоји у уставу, да и за нуле важе исти закони као и за грађане? Где? — Ето тако моментално Живко постао врло паметан, па већ пристао, да понуди коју крајцару и најзад се намири за Игњатом.

Кмет је приметио ову промену код Живка, зато се пожури и обрати Живку.

— Живко, најпоследњи пут ти думам, намири се сас човека.

— Слушам твој реч и пристајем, кмете!

— Условили разлози? — тражи кмет.

— Да ми Игњат врене три бразде оди моју нлизу, а ја му дајем пет динара за писање тужбу и идење у град.

— А марка оди десет динара, што је купена за тужбу? Ти не рачуњаш това ништо — умеша се Игњат.

— Марка неје по'абана, она ти вреди и после намирење. Њу мож' да продаш по исту цену на неког другог домаћина, кад му при- треба, да се тужи.

— Живко ти тераш шегу сас твоји пет динара.

— Озбиљно ти оратим кај на домаћина Игњата Јончића.

— Ти ме јопет јавно вређаш!

— Зашто, Игњате?

— Ти јавно мислиш, да сам ја сленац, па да примим твоји' пет динара за мој чес.

— Ја не мислим така, али те јопет молим, да и ти не мислиш, да твој говор мож' да по- шашави мој уман и разуман мозак, па да фр- љам паре за ништо.

— Јок, Живко, најпоследњи пут ти думам, јок намирење! Нашу парницу мож' да реши само суд. Не давам ја мој чес за твоје паре. Паре ће потрошим, кесу ће затрем, ама образи, образи морам да чувам за опело и посмртне мо- литве. Ја те још одмак сага тужим.

— Тужи ме куде бога! — заврши Живко, окрете му леђа, а Јованчу позва.

— 'Ајде, Јованчо, моја роднино; 'ајде да излеземо из овуј мејану — това је свршено. Игњат ће ме тужи, ја ће да одгозарам и ће думам да пула неје опасан ствар, да ги има подоста у нашу Србију, и да се никој не буну противу њи'...

Јованча скочи са свог места и изиђе са Живком. Али одмах пред механом седонше обожница на полутрулу дрвену клупу. Велика дивља крушка бацала је на њих свој хлад. Ми сви добро познајемо ову крушку. Знамо је у пролеће, кад се расцвета, а понеко се слабо јатње тек очене при пролазу о њено старо дебло — то је лепо видети... Знамо је још боље у кишну јесен, кад се сви покисли исукумо око механике пећи, а ветар савија оголене гране наше крушке, и са њих баца крупне капи воде чак на механички праг. Тај смо праг већ лако прескочили, да би ушли у топлу механу, тај ћемо праг још један пут тешко прескочити, да пођемо преко њега у благо и воду...

Јованча говори Живку, Живко се претворно у ухо.

— Слушај, Живко, моја родбино! Ја сам сасвим проценио ситуацију и могу вам касти да Игњат много прича, али мало може да уради. Игњат иде долином и намеран је, да нападне непријатеља на брегу. Цела је долина брисани простор и ви га бијете смртоносном ватром. Он иде и даље и наилази на вучије рупе, бодљикаве жице и остала препречна средства. Значи да он не зна много тактику, стратегију и хистологију. Ви га још једнако бијете и он се враћа са великим губицима. Још Игњат засад има слабу страну, што не уме, да се маскира. Овде је баш код ваше ситуације Игњат одмах демаскиран и мора да претрпи губитке. Он је

пошао вас да упропасти, али ће сам себе. Он је поднео тужбу, прочитао је пред свима нама, демаскирао се, и сада ево ваше одбране! Ви сте увредили човека и назвали сте га нула. Добро. Суд је паметан и тај суд расправља сваку ствар и увреду по њеној природној природи. Чисто сумњам да ће другчије бити! Ви сте учили само једну теоричну увреду, јер кад човек човеку нешто каже или прича — то је чиста теорија. Та ми теорија на нос излазила, па морам, да је добро познајем, јер нос од очију није далеко — је л', родбино? Сада, пошто је ваша увреда теорична и суд ће, да је расправља теорично. Практичне увреде практични суд расправљају; теоричне увреде теорични расправљају. Практична је увреда, кад резбијеш главу, сљухтими нос, поломи и тако штогод... Е, сад смо ту. Ја сам човек, никоме писам хтео, да будем цу а вама као рођак и пријатељ 'оћу помоћ. Кад се на суду расправља једна теориска увреда, онда и суд и судије и оптужени и увређени — све постане теориско. Практичан је човек онај човек, који се практично роди, практично једе, практично пије, практично се ожени и напослетку практично умре; а теориски човек, то је само једна цифра, која се зове: један. Један човек, један коњ, један магарац, то је све једно исто — то је све теорија. Сада се опет узме у обзир нула. Нула је у практику једно ништа и не вреди ништа, а у теорију једна цифра, која има

разне вредности, звање и положаје, што узима. И ево пазите добро. Вас би Игњат могао да добије на суду, кад би он могао да утврди са сведоцима, да сте ви на теоријског Игњата, односно на један, бацили нулу. Та се нула задржала испред један, направно се десетна разломак и тако сте један умањили за десет пута. Зато, дакле, можете бити кажњени, што сте теоријску вредност Игњатову умањили за десет пута и тако сте га увредили. Али ви имате право, да тврдите на суд, да сте ви Игњату бацили нулу са задњу страну, да се нула задржала иза један и тако се направило десет. Ето самим тим чином, ви сте Игњатову теоријску вредност увећали за десет пута и то није увреда већ добротинство, које треба, да се похвали јавно преко свију наших новина. То можете још овде у кафани да објасните Игњату и он ће видети одмах, да ће пропасти на суд, неће вас ни тужити и тако ће напрење, да се сврши без паре и свађе.

— 'Вала ти, Јованче, мој спаситељу! Света су недра, што ти млекце сипане у твоја убава уста! Ах, тетка Росе!.. Ти си родила сам мозак обавијен сас чисте памет. Ти си поди срце носила само чисто знање! Ти си оди бога благословена међу женама, кај оно, што су чрева била благословена код наше убаве богородице. 'Вала ти, Јованче, мој спаситељу из благословена тетка — Росина чрева! — све ово Живко изговори брзо, срећно и први скочи са клупе.

— Трчим у мејдану — опет викну Живко.

— Можете и у ватру са свима вашим теоријама. — одобрава му Јованча, па и он пође лагано за Живком.

— Еј, баја Иго! — дерсе се Живко још с механичких врата. — Еј, мој душманине, кад 'оћеш да ме тужини, знајеш ли берем каква ти је увреда нанесена оди мен'?

— Јавна, това се знаје. — одговара Игњат.

— Това се знаје — прихвата Живко — И ја думам, това се знаје. Само те ја питавам, како се сматра таја увреда по судски закони и полициске правде? Јес', това ми одговори!

Игњат се мења у лицу. Зна добро, да Јованча стоји иза Живка. Шта је Живково знање, Живкова уста и у њима опаки језик без овог Јованче? Зна Игњат, ко шапуће, а ко говори гласно. Наука је одавно просветила људе па се зна тачно, ко лаје, а ко уједа. Ако Игњат пао с крушке, то је доцније било, к. је хтео, да их бере, али је пре тога рођен ка свестан и паметан. Борба је започела. Нека остане Јованча иза Живка, нека доведу чак и тетку Росу, која је знала, да роди тако паметног Јованчу, опег ће Игњат да се бори. Бориће се и одговараће Живку; мислиће паметно и одржаће свој лепи репоне „најпрвог“ домаћина у селу.

— Еј, мој Живко, неје све чисто знање, што ти улезне у уши.

— Знајем, баја Иго.

— Кад знајеш, закакво ме јопет питуваш и 'оћеш да изврнеш једну јавну увреду. Мислиш ли ти, да мож' кроз твоје уши да се пусти чужди глас, па да се така изврпе једна јавна увреда?

— Јок, баја Иго, него видим, да ти сасвим не знајеш, каква је това увреда.

— Ја знајем.

— Ех, кад знајеш, ти ми одговори!

— Еве ти, бре Живко, одмак сага. Таја је увреда по судски закони и полициску правду много опасна, суди се за њума најстрога и лежи се у апсу најдуго.

— Ха, ха, ха! — насмеја се Живко. — Неје това ништо, што ми надума. Јопет тврдим, да ти не знајеш, каква је това увреда.

— 'Ајде, ти Живко, 'ајде, кажи каква је това увреда, па ће ти ја одговорим, да л' јесје така или неје!

— Одмак, одмак, али само одговори, Игњате, на овој питување. Знајеш ли ти, да си ти два Игњата? Ти си један Игњат теворија и један Игњат практика. И кад ствар така стоји онда ја несам ни сас најмалеца прс' дирнул Игњата практику, него сам се мало дованул сас Игњата теворију.

Игњат се мало буни, Живко триумфује и намигује на Јованчу.

— Бива, баја Иго, — опет Живко — сасвим бива, али само по један: један Игњат у теворију, а један у практику.

— Стани, Живко, — Игњат се мало прибра — това никако не бива, нит' мож' да бидне, да поди једну пореску главу има два човска, један у теворију, а један у практику.

— Ће ти објасним. Ете, ти си у теворију пореска глава, кад само стојши заведен у пореску књигу; а теке кад платиш порез, онда си практична пореска глава. Има и куде нас повише тевориске пореске главе, које никад практично не плаћају порез. Еј, еј, баја Иго, цел је свет састазен из практику и теворију. Така је господ уредио. Човек, пре него што излезне на овија свет, он је чиста теворија — једна теворија, која је длага девет месеца, али чим се појави на овија свет, одмак се и практика умеша. И још дете неје престало тевориски да плаче, а оно га бабица већ практично купа и мајка га после купање практично доји. Све је практика и теворија на овија свет. Шта мислиш за нашег среског капетана онака строгог и господског? И он мож' да бидне и чиста теворија и чиста практика. Еве ти пример и прилика! Тија капетан улезне у нашу општинску судницу, па заглеђује у ћатина акта и наређује, да се овој поправи или оној поквари. Шта је тагај тија капетан? — Он је чиста теворија. А ако тија капетан улезне у општинску судницу, па одмак седне да крка спремно печење и да пије оладено вино, онда је он чиста практика, односно практичан човек. Не знајеш ти још, како се практика брзо претвори у те-

ворију? Један човек мож' да бидне практично обувен, његове чакшире да се практично затегну, шубару да практично накриви, мустаћи да практично зашиљи, па кад така сасвим практичан човек само почне да говори, а оно гу практика нигде нема, и он постане чиста теворија.

— Истеруј га већ једнуш на крај! — умена се кмет. — Пожури се, Живко, да ни изоратиш, како све мислиш, да пореметиш овија кристијански свет сас те твоје теворије и практике.

— И ће га истерам! Еве ви моје предавање! — испрсн се Живко. — Теворичин човек јесје нешто сасвим друго. Ја имам овака на суд да думам и говорим: Добар дан, наш славан суде, који си данас само у теворији славан суд. Добар дан, наше праведне судије, који сте данас само у теворији праведне судије. Ја се довлеско практично преди тевориски суд, јер ме тужи Игњат Јончић, најпрви домаћин у теворију, да сам му нанел јавну увреду. Ја молим, да се увреда расправи у теворију, јер је то једна чиста теворична увреда. Мог' да ви думам, господин судије, да неје у наше село само теворија, него да има и практика. Еве ви на прилику и примери! Бани преди нашу свађу Игњат је мене практично преорал њиву; Ставра Миљин практично поломил ребра на Стојана Русиног. Овог су Стојана одмак практично однели у болницу, дека су га доктури практично лечили и

оди то практично лечење Стојан је најзад практично умрл... Знајете ли Илију Бељу? Штета што га не знајете, јер он неје лош човек, само је мало тркласт и страшии делија. Он се лагал сас Мару Петрову — на проиши божић било тачно три године, како се лажу. И тија се Беља замисли баи на божић и думал на себе самог: Ја се лажем сас Мару и волим гу много. Ово наше лагање јесје само једна длага теворија оди три године. Ја знајем' шта мож' да вреди Марина снага теворично, а шта практично... Ах, њојна девојачка снага!.. Снаго моја! — Пуста практико!... Девојачка млада снага, на буд је млада, ту се још затегне и протегне... Снага се протегне, девојачке се груди испружу и надимају, а теб' трње подилази... Има некој трње у нашу крв... има, има... Снага се протегне, руке гу се леме и крше преко њојну лепу главу и црну косу, а теб' некој трње боде... Има некој трње у нашу крв... има, има... Доста сас туја теворију, дума Беља на самог себе, ја ће још до-вечер практично да украдем Мару и да гу одвечем у мој дом. Така је и било. Он је практично одвек Мару у свој дом, Марин банта после теворично одобри венчање, наи ги по теворично венча у прву недељу, а после овој теворично венчање настаде тек права практика. Сви се сватови практично наједоше и напише и тако је практика трајала све до половии ноћ, кад Беља оде сас Мару у засебну собу, да там' практично заврше свадбу... Ето, така је, госпо-

дин судије, и ја мислим, да и сами знајете, да у свако село има и пракције и теворије, кај што ги има и у наши судови: данас једна практика, сутра друга теворија. Ствар стоји са свим на своје место и ја ве молим, да теворијски пресудите овуј нашу парницу, па да се ја одмак практично вратим дома.

— Е, нећеш, жено кисела! — прекиде га Игњат сав црвен у лицу — Нећеш, богами, док је Игњат жив, а његов јанцик пуи и препун. Сас овија јанцикат мож' Игњат да купи скупе државне марке и фине министарске 'артије, па да те тужи на сви практични судови, колико ги још има у Србију.... Види Игњат; еј, бре Живко, да ти наврћеш воду на твоју воденицу. Е, нећеш! Сага баш идем у Лужницу и ће думам на капетана: Убаво ве молим, господин практичан капетан, да овуј моју тужбу сас практично ислеђење упутите одмак у најсигуран практичан суд. Ја ве јопет молим, да не давате овуј моју тужбу на неки нови теворички суд, јер ја имам веру само у стари практичан суд. А што се тиче за марке, ја ће купим још једну марку оди десет динара, у случај ако требе дупла такса за стари практичан суд. Еве ви, господин капетан, и двајес' динара, па сами ви купите марке, ако толко требе за тија једини практичан суд.

— Не помаже това ама баш ич — одвраќа Живко Игњату — Това је чие' закон, кој приваза теворију и практику. Тија закон не мож'

да мења један капетан ни из Београд, а камо ли наш капетан из Лужницу.

Игњат је већ био спреман да одговори Живку, али га кмет задржа.

— Дозволите, Игњате, мен' кај на влас', да ја поставим једно званично питање на Живка.

— Одговори ми, Живко, што не искарујеш твој ствар на крај, кај што ми обећа, него се још једнако замлаћујеш по средини?

— Еве ви, кмете, саслушавајте ме, ће га искарам на крај — одговара одмах Живко — Ја несам Игњата ударио сас руку, несам му ребра поломио, главу поцепало, нос сљуштио и така штогод, што све спада по наш српски закон у практику. Ја сам думало на Игњата, да он јесје једна нула. Нула јесје једна цифра и кад се на другог дума, да он јесје цифра, онда тога по наш закон спада у теворију. И сага, кад је тога једна теворична увреда, мора се теворично расправља и цел суд постане теворичан. И еве, кмете и ви остала браћо, сага кад суд расправи Игњата по теворију, Игњат је само један број. Тија број јесје један. Нула још по теворију јесје само један број. И сага суд ће мен' да питава и ће ми дума: Ви, Живко Милосављевићу, јесте нанели теворичну увреду на Игњата; узели сте нулу и фрљили је исту пред један; она се задржала оди напред и така, кад нула стоји пред један, онда сте теворично умањили Игњата за десет пута. Увреда је јавна и ви сте криви на суд. Кад сте већ

криви, ви ће бидиште кажњени. Ми можемо још да чујемо вашу одбрану. Кад ово теворични суд изорати, ја ће се поклоним и ће думам овака: Признавам, да јесам фрљил нулу на теворичног Игњата, али несам крив, славан теворичан суде! Несам крив, јер несам фрљил Игњату нулу оди напред, него сам му фрљил нулу оди позади и она се задржала, позади један, и така смо добили оди један десет, и по сваку теворију Игњат је увећан за десет пута. Това је све, това је добротинство, и ја мислим, да кад сам овако добро учинил човеку, онда не требе, да ме суд још држи, него да ме одмак пусти за невиног. А што се тиче за моје дангубе, трошак и претрпени стра', това мојим, да ми се досуди из Игњатов јанчик, који је пун и препун.

— А сведоци? — друкну Игњат, и усне му дрхте — Зар они неће сас заклетву да потврде, да ја јесам примил нулу оди напред, јер си ме ти у лице гледал, кад си ми фрљаг нулу. И опет ти думам, Живко, ће бидиш крив, ће те упронастим, па макар това било и на тевориски суд.

— Јок, — одговара Живко — малечан си ти, газда Игњате; никој оди сведоци не мож' да се криво заклане, па да дума, да је после уиреду видел, како ти се нула практично задржала оди напред. И затова ја имам право да думам: јесје, славни суде, ја сам гледал Игњата у лице, кад сам му фрљил нулу, али мен' је

било могућно, да тевориски бацим нулу Игњату оди позади сас моју руку и на овој се мог закланем. Суд ће ме јопет пусти за невиног и ти ћеш пропадиш сас твоју неправедну тужбу.

— Е, нећу! — опет дрекну Игњат и lupи руком о сто. — Нећу, мој црни душманине, нећу, јер ће одмак на суд да тражим вештачење, па ће претрпим и тија резилак, да се ја, најпрви домаћин из овој село, соблечем пред судије сасвим гол, па нек ме славне господин судије вештаче и нек утврде, дека се мож човеку нула задржи, да ли оди позади или само оди напред. И ја ве уверавам и теб', кмете, и теб' попе, и сви вас, браћо кристијанска, да суд мора да донесе овако решење оди учињено вештачење: Ми доле потписани пошто смо строго вештачили Игњата и пошто познајемо сас лично познанство нулу, то доносимо овој решење:

Пошто нула има облик, који личи кај на једну алку, то се она мож' задржи само онде, дека се може комотно да закачи за какву закачаљку. Сас извршено вештачење ми песмо нашли ништа на целу Игњатову задњу страну, оди његов потиљак па до његове пете, дека би се једна нула могла да закачи и така закачена остане. Зато објављујемо, да се бацена нула на Игњата Јончића могла да закачи само на његову предњу страну. На Игњатову предњу страну ми смо нашли његов нос, дека се нула мож' комотно да закачи, онда смо даље на доле нашли још једну важну закачаљку и најзад

смо сишли чак и до прсти на његове ноге, дека се могу така исто комотно закачују нуле. Ствар је утврђен, Игњату се нула закачила оди предњу страну и на тај је начин он тевориски умањен за десет пута; тужени је Живко крив за овој учињено дело и требе да се најстрого казни.

— Ете, Живко, пристајем и на твој тевориски суд, и јопет ће биднеш крив и кажњен!

Живко се престравио; види, да ће пропасти и на „теворичном“ суду, ништа не одговара Игњату, само погледа Јованчу и климну жалосно главом....

Пред мехаом на полутрулој клупи опет седи Живко са Јованчом. Велика дивља крушка бацала је свој хлад на уздрхтала Живкова уста.

— Ете, мој Јованче, и ако је теворија велико знање на овија свет јопет ја сас њума пропада! 'Оће тија пас Игњат бати да ме добије на суд.

— Ништа се не брините, роднино, ја сам проценио ситуацију, узео сам у обзир твоју одбрану и Игњатов напад, те вам зато могу касти, да је Игњат сас једним срећним јуришом на вашу позицију, која се зове „теориски суд“. побрао славу једног великог војсковође, и ви сте изгубили речену позицију. Али будите уверени, да се битка не може добити само сас једним срећном извршеном препадом, јер у сваком рату има још и други' позиција, одакле ви можете да правите контра-нападе, да Игњата,

одбијете са заузете позиције и да још поред тога направите контра-офанзиву за потпуно уништење нашег непријатеља. Ваша кота 606... Не, не, не, роднино, то је Ерлих-Хата 606, што се не сме у господском друштву да изговори, јер је то лек од једне најнезгодније господске болести... зато узимам овако: Ваша кота, 707 била је одлична кота, готово незаузимаљива, али се Игњат послужио ратним лукавством — збацио своју униформу: чакшире и гуњче, па чак гаће и кошуљу, и тако се маскиран привукао уз вашу одбранбену линију, напао вас изненада, збунио и узео вам позицију „Теоричан Суд“ или ако хоћете, коту 707... Шта је сада ваша оужност? То се већ зна у војној науци, ви имате да се повлачите из стратегијских разлога на вашу другу позицију. Друга ваша позиција је јача, доминира првом и зове се „Теориски Апелациони Суд“. Ето, ту се ви приберете, моја роднино, па што брже нападнете на вашу пређашњу позицију „Теоворичан Првостепени Суд“, избаците снажним налетом Игњата са те позиције, кренете још даље у контра-офанзиву и, до поге потучете непријатеља... Ја вам стојим добар и чисто сумњам, да Игњат неће бити ваш кроз пола сата. Ево у чему је ствар. Слушајте ме, роднино. Ја вама не помажем као неки цупрингер из Београда, што се каже, већ ја сам ваш рођак и увек сам уз вас. Игњат је пронашао ратно лукавство: вештачење; е, добро, а ви имате исто тако ратно право: апелирање.

Пропашиће Игњат, ја чисто сумњам, да неће кроз пола сат, да се ова страшна парница заврши и само има важнос' за историју. Дакле вештачење је извршено, на основу извршеног вештачења ви сте нађени за кривца и осуђени сте, али вама је зато дата прилика да изјавите своје апелирање. И ви ћете изјавити овако:

Ж а л б а:

Жалим се на једну практичну пресуду, која је изречена због теориске увреде.

М о л б а:

Молим славни Апелациони Суд, да поништи пресуду, која није основана на закону.

Незаконитости:

Игњат је вештачен гб, а ја сам увредио обученог Игњата. Из учињеног вештачења излази ово, што следује: Потпуно обучен човек има нос с предње стране, на који се може да закачи бачена пула; и на бркове пула може, да се закачи, само ако су добро зашиљени и нису никако потресани. Али чим је суд морао да вештачи голог Игњата и да на голом Игњату тражи место, где се пула закачила, то значи да Игњат обучен није могао бити увређен.

Сведоци ће доказати, да је Игњат био потпуно обучен, кад сам му казао, да је пула; а вештачење опет доказује, да је увређен само гб Игњат, а никако обучен.

Ја сам осуђен, јер је Игњат узређен као
гђ човек и зато су потребне ове:

Напомене:

Славна апелација мора да зна напамет ово:
Разлика између голог и обученог човека толико
је велика, да човеку намет стане, па се само
чуди и једнако чудн... Гђ је човек сасвим нешто
друго, а обучен човек јесте сасвим нешто прво.
Обучен човек може све да буде, сваки обучен
човек може лено да се упише у државне чи-
новнике или изабере за кмета и тако штогод;
а го човек не може да се упише ни за пандура,
ни црквењака, нити опет да се изабере за ниш-
тера, што хвата исе по улицама. Гђ човек у
правном смислу то је само један велики и живи
безобразлук од главе до пете и ништа више.
Гђ човек ништа не вреди, јер не може држави
и друштву ни за ништера да послужи. Славна
апелација види из вештачења, да се Игњату у
голој стању задржала иула напред, кад је тако,
онда је потпуно јасно, да сам ја на тај начин
теориски умањо тај живи и голи безобразлук
за десет пута; а кад се у овом поштенем и
обученом друштву умањује безобразлук, то није
никако казњиво дело, већ је једно лепо добро-
чинство.

Па зар могу, славна апелацијо, да буду
казњива доброчинства у нашој отаџбини? Али
ево, шта се дешава. Учини се доброчинство,
па се баца из воду и онда се иде уз воду и

у место да се стигне кући, а оно се изиђе пред суд... То ли је правда, најправеднија апелација!? То ли је закон, који треба нарочито да штити људе добротворе!?

Ово је и много за једну апелацију и надам се да ће се пресуда сасвим поништити.

Строго сам понизан и потписујем се: Живко Милосављевић, лични добротвор Игњата Јончића, названог „Нула“.

— Ах, Јованче, 'вала ти, слатка роднино! Сага теке видим, да неје само теворија једино знање на овија свет. Теворија јес' јако знање, не спорим, ама апелација је права наука и чисто знање! Ах, Јованче, странико ти голем мозак; а намет ти така фин, кај да је излезал из највећу господску београдску кућу!...

— Не мора толико да ми захваљујеш — браин се Јованча.

— 'Вала ти, Јованче! — опет Живко — Али се ја уз ову 'валу још и много чудим, зашто се ти не уписујеш у двокате. Писуј се, бре Јованче, у двокати, па да виш посла за теб! Неје ваљда само нула за увреду, ете ги има још многи незгодни бројеви за вређање, кај на прилику 606, што си га с'м поменул. И така још мен' неки преоре њиву, а ја се на њег' раздерем преди многи часин домаћини: — Еј, бре, ти си један Ера-Бата 606!... Каква ли ће теке тагај парница да се створи, и колико посла за теб' двоката мож' да бидне!...

— О томе ћемо после говорити, — одговара мирно Јованча — а сада само додајем једно, да се ви, родбино, варате, ако мислите, да је 606 неки Ера-Бата из Ужице, већ се то правилно каже Ерлих-Хата 606, зато, што се на немачком број 606 зове Ерлих-Хата, — Ерлих значи шест стотина, а Хата — то је шест.

— Јонет 'вала, Јованче, јер ја не знајем немачки, па се збуњујем; али това је исто така много добро, што Игњат не знаје немачки кај ти, јер би могао да ме збуни сас тија бројеви и њикова имена.

— Добро, знам, него сада је главно да изложиш Игњату твоје апелирање, па да видиш, како ће бити побеђен.

— Трчим! — виче Живко и скаче са клупе. Јованча устаје мирно и достојанствено и полази за њим.

— Еј, баја Иго, све ме јонет предн теб' у овуј мејану и питајем те прво питање: Познајеш ли ти апелацију у овуј нашу земљу?

— Познавам, зашто да не познавам? Това је така удесено и сваки човек, кој се роди, он добро знаје, да има на овуј земљу и апелација.

— Е, кад видим, да убаво познаваш апелацију, онда те питајем: знајеш ли, да један човек мож' да бидне облечен човек и гол човек?

— Знајем, зашто да не знајем. Това је опет така удесено и сваки човек, кој се роди, он убаво знаје, да има на овнја свет облечен човек и гол човек.

— Знајем, знајем и ја това знајем, да је све така удесено на овика свет. Ама, думај ти мене, баја Иго, шта това значи облечен човек?

— Облечен човек значи, мој Живко, кад један човек затегне опанци, навлече чакшире, опанце се сас ремик, закопча кошуљу, огрне гуњче и накриви јагићећу шубару.

— А гол човек? — питајем те одмак, баја Иго!

— Гол човек... гол човек... Ех... Гол човек, това је човек, који је гол, који је сасвим гол и који нема ништо да притегне, натегне и накриви...

— Неје това, баја Иго, неје това сасвим... Други је ствар; а това, што гол човек нема ништо, да притегне и накриви — това јопет неје истина... Други је ствар...

— И нек' јесје други ствар, ја ће те јопет тужим за узреду и ће биднен крив.

— Јок, баја Иго!

— Има још правда у овуј нашу земљу.

— Има још правда, ал' има још и апелација.

— А што је апелација, ако неје чиста правда?

— И нек' јесје чиста правда, али баш затова и не мож' да бидне један гол човек барабар сас једног облеченог домаћина.

— И ја не думам.

— Јес', ти не думаш, ама не знајени, шта је у ствар гол човек, а шта је облечен.

— Гол је човек... Хм... Гол човек, това је човек, који је гол, који је сасвим гол и који нема ништо, да притегне уза себ'...

— Неје, баш ич неје, баја Иго, ти све мање знајеш.

— Ђути, бре Живко, немој ме свакичас вређаш.

— Не вређам ја тебе, ти си чесан домаћин, него 'оћу да ти убаво објасним, шта је све један облечен човек, а шта је све други гол човек.

— И нек' разјасни! — викнуше сељани — И нек' се знаје и у наше село, каква је разлика измеђ' та два човека!

— Еве одмак! — жури се Живко — Еве ви моје јавно предавање, наш кмете, наш попе, баја Иго; наш тужитељу, и остали мирни сељани! Један облечен човек, тога је сасвим други човек! Један облечен човек, јесје онија човек, на кога се види све споља, а унутра му се ништо не види. Њем' се види одело, а испод одело, не знаје се, какав је... Затога, браћо и пријатељи, један човек облечен у просте чакшире кај наш брат-Коце, мож' да бидне само биров или пандур у село. На таког човека виде се само просте чакшире и зато јесје само прос' биров. Један облечен човек сас поубаве чакшире мож' да бидне кмет, приседник, па чак и народни посланик... Сас убаве чакшире бива убав кмет; сас поубаве чакшире бива поубав приседник, а сас најубаве чакшире бива најубав српски народни посланик. Ете ви убаво разјасњење! Ал' има још; моје предавање леје завршено. Знајете ли, шта је тога један поп? Један поп

јесте поп зато, што носи мантију. На попа се види споља да он јесје поп, а у нутра му се ништа не види, да он заиста јесје поп. Владика из Нини јесје исто, што и један поп, он само има поубаву мантију и повисоку капу... Кој не знаје оди вас, шта јесје један наш министер? Кој? Их! Това знаје и најмалецно дете из Београд... Један министер това јесу једне сасвим fine панталоне, штивлетне оди један сасвим fine лагир, и један тесан капут закопчан оди грло па све до ремик. Това је, бре, људи, један наш министер! Това је за гледање и за уживање и цел се београдски свет гура, да само види министра, кад се овија господски шета!.. А шта би било, часни поне и поштовани кмете, кад би наши министри излезли сасвим голи онакви голи какви су у истину, па почели да шетају и праве шпацир по београдске улице? А? Шта би било? Цел би свет, бре људи, одмак обрнул главу оди њжкову голотињу, и сас така обрнуту главу тија би свет побегал из Београд и не би се врниу свe дотле, док се не би званично известило по све новине, да министри јопет излазе на београдске улице у fine панталоне и у лагиране штивлетне... Ете, шта све значи један облечен човек! Облечен човек мож' да бидне сваки чиновник у нашу земљу, а гол човек не мож' да бидне ништо и нигде. Гол човек не мож' да чува ни селеке свиње по планине, јер и кроз планину појави се и мише по којој чесан домаћин сас по коју

чесну домаћицу. По сви наши закопи гол човек нема никакву вреднос' у нашу државну државу и затова је по наш закон утврђено, да један гол човек јесје само један жив безобразлук оди главу до пету, један најголем безобразлук и један најрумен срам!..... Ја се малко заћута', баја Иго, а на теб' се односе овеја моје последње речи, теб' оратим, мој тужитељу, и думам ти, да ће апелација сасвим да поништи твоје вештачење, јер си ти вештачен кај гол човек... Сећаш ли се, баја Иго, да је суд нашал, да се нула на голог тебе задржала оди напред и да си така ти тевориски умален за десет пут?... — А зар је това зло? — ће се пита наша апелација. — А зар неје у истину умален један жив безобразлук и један најрумен срам за десет пут?! — ће се ушчуди и така пита цела апелација — Зар таја пресуда мож' да постоји? Зар неје наш први дужнос', да гу сасвим поцепамо и да Живка Милосављевића прогласимо за личног добротвора Игњата Јончића, коме је Живко сас један згодан реч — нула — умањил његов лични живи безобразлук за десет пут?!... Ете ти, баја Иго, твоје вештачење! Не добива се Живко Милосављевић на суд, јер неје ништа крив... Неје ништо крив, опет ти думам, и да неје ништо крив, затова се већ побринула наша апелација...

— Живела апелација! — упале Јованча.

— Живела апелација! — прихватише сељани.

— Ух!... хукну Игњат.

— Така је наша правда, је л' кмете? —
обрати се Живко кмету.

— И јес'. — одговара кмет — Така је това.
Закон је велика сила, а апелација је голема
правда. Неје за цабе апелација у нашу земју.
У апелацију се узме један закон и оди њег' се
изради једна правда. Израдена правда пушта
се у свет, јер је това потребно. Неје за цабе
апелација у нашу државну земју.....

— Живела апелација! — сада се тек мушки
издра Јованча тетка-Росин.

— Живела апелација! — прихватише сељани.

— Живели облечени људи, који мож' да
бидну свакакав чиновник у нашу Србију! —
узвикну Живко, па весело и иронично погледа
утученог Игњата.

— Ух! — хукну Игњат и обара поглед на
своје рођене чакшире... Он је носио своје чак-
шире, а није их познавао... Оне су вределе
више, него што је он икада мислио....

— „Познај себе самога.“ — било је напи-
сано на фронту Делфијског храма. То је већ
погрешка, јер се прескочило одело и одмах се
прешло на „себе самога“. Требало је, да стоји
овако написано: „Познај своје чакшире — ако
носиш гуњче; познај своје панталоне — ако
носиш капут“...

Време пролази. Време прође поред најлепше жене и не погледа јој ни груди, ни кукове. Оно не гледа, јер неће да се нигде задржава. Време има свој пут, тај пут води кроз наше село, избија код Београда, и вијуга на запад, иде преко мора у Америку, а одатле још даље, све даље на исток... Време пролази. Оно прође поред најлепше жене и не добије ни један пољубац са њених усана. Време не познаје један цео пољубац. Оно неће да зна, јер неће да се задржава... Већ је више од године дана, како је Игњат назван нула. Имали смо још један мај и његово цвеће. Љиљак је опет прецветао по ливадама, а последња милованка увенула је на црном литаку Стеванове Росе, најлепше девојке у нашем селу....

— Росо, душо, зашто така брзо вене таја милованка на твоје груди? — пита дрхтавим гласом Радивоје Муса, најозбиљнији младожења из нашег села.

— Не знајем. — одговара Роса и обара трепавице,

— Росо, душо, ја знајем; ја знајем кај „оченаш“..... Ја знајем, това је ватра, това је огањ, што се налази у твоја убава недра,... Това јесу само ватра и огањ и због њи' вене много брзо милованка на твоје груди....

— И нек' је ватра! — одговара мало љутито Роса. — Што се па теб' тиче за моју ватру?

— Тиче ми се, Росо, дршо! — благо и нежно говори Радивоје Муса — Мен' се исто тољко тиче за твоју ватру, кај што ми се тиче и за моју ватру.

Роса ћути, а Радивоје је мери. Мери јој ноге, мери груди, мери њене румене образе.... мери, уздахне и за узбуђењем говори:

— Ах, Росо, душо, много брзо вене таја милованка на твоје груди.... много брзо....

Данас је Радивоје Муса јако нерасположен. Његова љубав, његова Роса, закукала је синоћ и једнако кука и нариче; нариче за својим стринцем Игњатом Јончићем, који је као „најпрви“ домаћин у нашем селу издахнуо синоћ.... Јуче је био пети дан овогодишњег јуна месеца.

— Леле, домаћине! — лупа се у груди Игњатова Перса.

— Ћути, тужна стринке! — теши је и јеца Стеванова Роса.

— Леле, тате! — завијају обе Игњатове снахе.

— Леле, куку, мој тужни домаћине! — чуна косе Игњатова Перса.

— Ћути, стринке!

— Мој Игњате, мој домаћине! Чујеш ли сага овија мој глас? Сас њега сам ти тријес' године невала песне, а сага ти сас исти глас кукам смрт. Леле, Игњате, зашто остави овака убаву кућу, па идеш у тесан гроб, у твоју тамну ижу?....

— Ћути, тужна стринке!

— Леле, тате!...

Звона зајецаше у нашем селу. Игњата већ носе....

— Знајете ли, људи, шта је душа у једног човека? — обраћа се деда Павол неколицини, који лагано корачају за Игњатовим сандуком.

— Не знајемо заправо, ама думамо, да је душа кај нека пара, што се диже из грне, кад ово стоји на ватру и кад се у њега греје вода.

— Неје, неје, не знајете. Душа јесје једно божје пиле, које господ уване на небо, па га стури на земју и метне га у човека, јер човек јесје само један божји кавез.... А кад 'то пиле јопет прне на небо, тагај кавез остане празан. Сага је Игњат сасвим један празан кавез....

— Их, их, закакво живи пусти човек! — чуде се сељани око деда-Павола. — Човек живи, да бидне један пуи кавез; а кад умре, он умре, да постане један празан кавез. Их, их, за какв живи пусти човек!

— Кавези се кваре још за живот — опс поче деда-Павол — Видите ли, људи, Игњатову Персу? Она јесје сага уплакана оди жалос' и поружнела оди године. Она је сага таква, кај што гу видите, али каква беше таја иста Перса оди напред за једно тријес' године.... Еј, еј.... ја гу знајем. Кад гу доведоше за Игњата, беше убава како сланце божје, беше това један сасвим фин, госпоцки кавез....

Вече се спуштало. У Игњатовом дворишту велика софра. Верни пријатељи једу и пију за Игњатову душу. Све је мирно, тужно, само се покадкад чује по неки глас:

— Саг' му је душа већ високо.

— Неје, она је тува, око нас, само се не види.

— Душа му се маје око његов гроб,.. Она чека полноћ, па да се састави сас његово тело.

Звезде се појављују... Игњатове снахе пуде редом ракију:

— За татину душу!

— Бог да прости Игњата!

Кмет се трже, сетио се нечега и гурну ћату Ћата је седео уз његово десно колено.

— А, је л', ћато, иде ли ти после онуја пар-пицу између Игњата и Живка куде нашег среског капетана? Изорати ли ти њему, шта смо све решили и расправили онија дан у Филипову мејану? Питува ли ти њега, шта све значи пула у овуј нашу земју и какву све важнос' она има?

— Идо', кметс, и убаво му све реко'.

— А он? Шта он дума, ћато?

— Ништо, насмеја се убаво човек, па ми рече, да поздравим брацки сви сељани из нашу општину и да ги саветујем, да се не секирају много због пуле, јер пуле су дошле у нашу државну земју сас овија нови писмени земац.

— Еј, ћато, дума ми капетан, баш је ваш мо-
зак сасвим стар за овој ново време... Проме-
нило се сага време. Све је писмено у нашу
државу, а дека је писменос', тува нуле не смеју
да фале. Нема више, да се рачуња на прсти,
па да нуле несу потребне за државну управу,
него је сага све писмено, па се нуле намножиле
на све стране и чине главну државну управу...
....Брез нуле не може ништо сага да се уради
у једну државу... Нуле мора да бидну по наше
школе, по наше цркве; у нашу полицију, у свако
наше државно надлештво; па чак ни једно на-
ше министарство, не мож' да бидне министар-
ство, ако нема у сваку канцеларију бар по не-
колико нуле...

— За татину душу! — нуде ракију обе
Игњатове снахе...

— Бог да прости Игњата — вичу пријатељи.

Кмету задрхта чаша у десној руци, али се
брзо прибра, испи је и рече:

— За твоју душу, наш жалосни домаћине,
за твоју душу, наш Игњате, који си бил нај-
први домаћин у овој село; за твоју душу, стари
земане и старо време, кад се рачуњало на прсти
и кад нуле несу биле у државне управе....

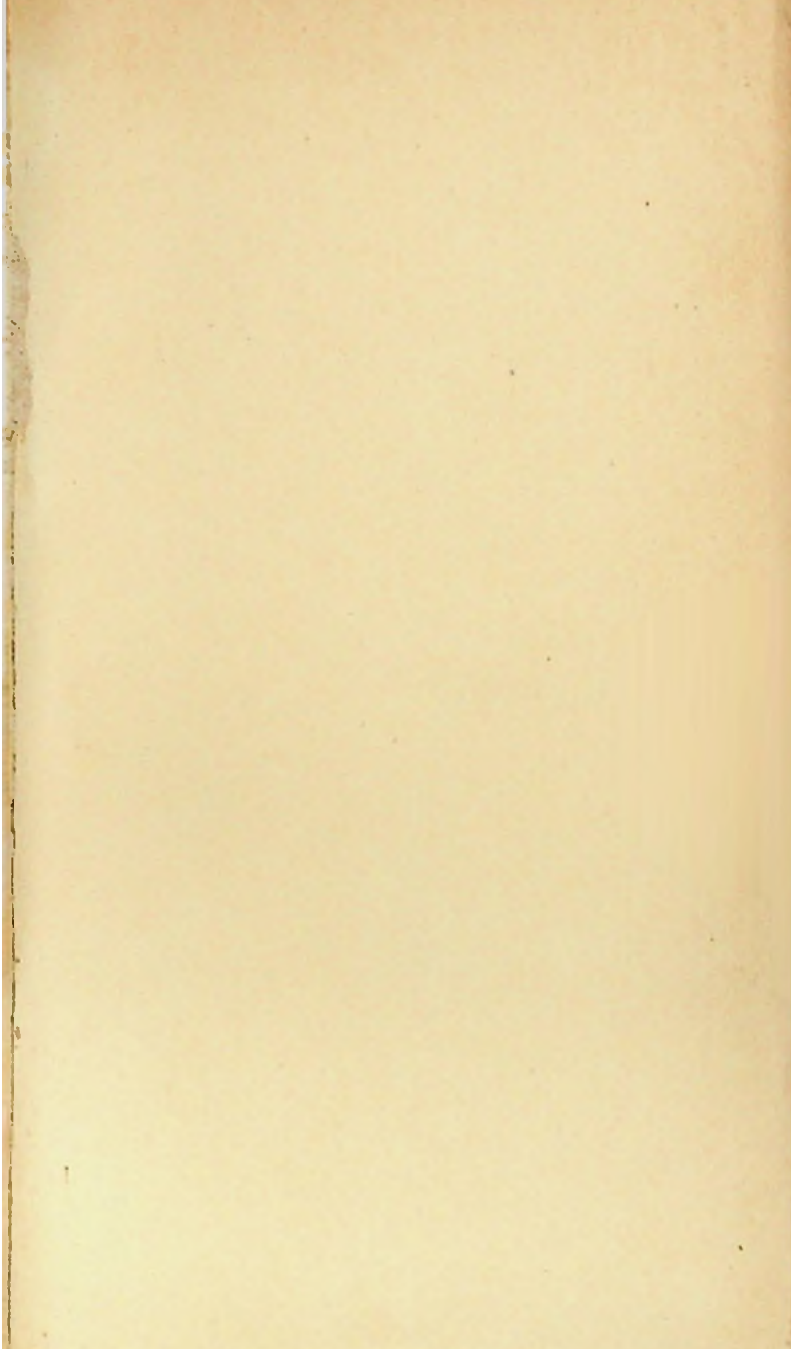
— Бог да ве прости и лака ви црна земја!

— За ваше здравје, наш жалосни нови
земане, за ваше здравје писмено време, за ваше
здравје, све нуле из нашу земју, јер брез вас
сага не мож' да бидне ни једна државна управа,

— Бог да поживи остатак, да му да здравје
и да му бидне плодна ова земја, по коју треба
да се множе нуче, јер има многи положаји
који треба да се сас њи' попуне....

— Бог да прости Игњата и сви мртви!
повикаше опет неки.

— Бог да поживи остатак и све нуче!
заврши кмет.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
"РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ"

CO 821.163.41-32

ШУМАРЕВИЋ С.

Нула

ЛЕСКОВАЦ

000028672

COBISS